

SIL

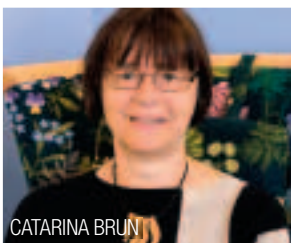
4 JUNI 2009 • ÅRG 3

LENA STENBERG

ETT NYTT LIV MED ROSEN

LENA GER KVINNOR HOPP

HJÄLPMEDEL
TILL PERSONER
I NYTT
PROJEKT

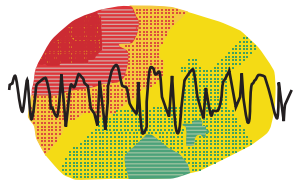
CATARINA BRUN

BARN SOM
KOMMER
ENSAMMA
TILL SVERIGE

DAG BÖNKE

FOKUS PÅ
PSYKIATRI
I REGION
SKÅNE

Neuropsyk i Bollnäs AB

Erfarenhet, Kompetens, Kvalitet och Långsiktighet

Utrednings- och Behandlingsenheten

Neuropsyk i Bollnäs AB erbjuder 20 st utredningsplatser för personer med medfödda eller förvärvade hjärnskador som har psykiska problem. Vi kännetecknas av stor kompetens, lång erfarenhet och hög personaltäthet

Våra behandling lyckas ofta där de flesta andra misslyckats. När boendepersonal och anhöriga är slutkörda kan vi erbjuda hög kvalitativa behandlingsinsatser

Specialiserade boenden

Boheden

Målgruppen är män från 18 år och uppåt. Boheden tar även emot LPT och LRV-permissioner, här finns plats för 8 personer

Rengsjö Vårdcenter

Rengsjö Vårdcenter med plats för 20 personer erbjuder boende, omvårdnad och rehabilitering för vuxna med psykiska funktionshinder

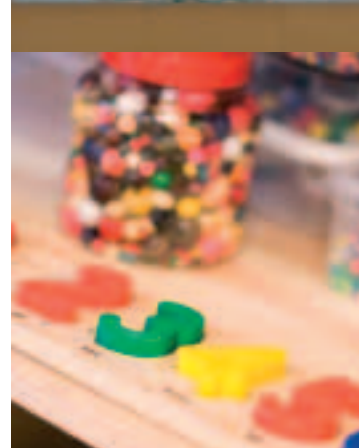
Öjebo Gruppboestad

Öjebo gruppboestad är ett LSS-boende som är beläget i naturskön miljö i Järvsö, här finns plats för 9 personer fördelat på två boende enheter

Stenbacka gård

På Stenbacka gård erbjuder vi daglig verksamhet som utgår från individens förutsättningar allt från musik- och sysselsättningsterapi till bilmek och trädgårdsarbete

Neuropsyk i Bollnäs AB , Box 226,821 22 Bollnäs
VD Ingrid Andersson Telefon 0278-177 56 Fax 0278-177 94
e-post ingrid.andersson@neuropsyk.com www.neuropsyk.com

OM DU SKULLE BEHÖVA VÅRD, HUR SKULLE DU I SÅ FALL VILJA HA DEN?

- Kompetent och erfaren personal
- Metoder som visar goda resultat
- Ett respektfullt omtänksamt bemötande
- Möjlighet till anpassad skolgång
- En underbar miljö
- Många rekreativsmöjligheter

På Hasselakollektivet kan vi erbjuda detta!

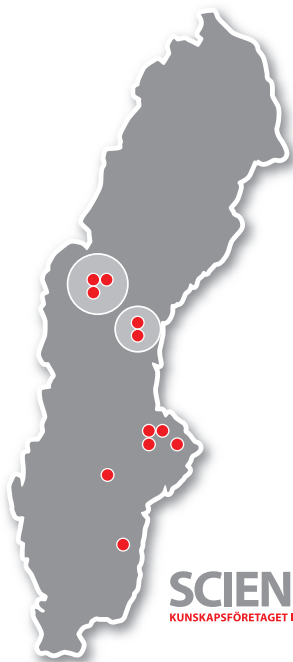
Vi har 39 års erfarenhet och kunskap avseende arbete med ungdomar. Kollektivet kan idag stoltsera med en fantastisk verksamhet som erbjuder kognitivt beteendeterapeutiskt baserad individuell behandling, egen skola, egna praktikmöjligheter inom restaurang, golfbaneskötsel, djurhållning, verkstad och mycket mer.

Vår akutavdelning, Bäckeräng tar emot både utrednings- och motivationsinriktade placeringar.

Problem med transport? Vi vet att det ibland kan vara svårt att ordna transport vid akuta omhändertaganden, därför erbjuder vi oss att sköta transporten vid akutplaceringar inom Scientums organisation

Hasselakollektivet ingår i Scientum tillsammans med Hillegården, Staffansbogruppern och Huddunge Vård. Tillsammans har vi dygnet-runt tillgång till över 160 målgruppsanpassade vårdplatser. www.hassela.se

Scientum erbjuder HVB-platser, akut-/utredningsplatser, förstärkta familjehem och utbildningar/föreläsningar inom KBT och strukturerad fasbehandling. www.scientum.se

Tidningen
**Skandinavisk
Sjukvårdsinformation**
Tingsgatan 2, 827 32 LJUSDAL
Tel 0651-150 50, Fax 0651-133 33

Redaktionen

Mikael Sagström, Chefredaktör/Ansvarig utgivare
0651-76 04 12 • 0706-35 50 50
mikael.sagstrom@sjukvardsinformation.com

Kerstin Karell, Redaktör
0651-76 04 96
kerstin.karell@sjukvardsinformation.com

Susanne Mattsson, Journalist
070-306 11 12
susanne.mattsson@sjukvardsinformation.com

Nathalie Häll, Journalist & Layout
0651-76 04 05
nathalie.hall@sjukvardsinformation.com

Anders Andersson, Layout
0651-76 04 93
anders.andersson@sjukvardsinformation.com

Isak Andersson, Layout
0651-76 04 39
isak.andersson@sjukvardsinformation.com

Christian Johnsson, Layout
0651-76 04 39
christian.johnsson@sjukvardsinformation.com

Ylwa Stake, Annonstraffik
0651-150 50
ylwa.stake@sjukvardsinformation.com

Christer Jönsson, Analyser och statistik
christer@sjukvardsinformation.com

Annonser
Carola Persson, 0651-76 04 34
carola.persson@sjukvardsinformation.com

Stefan Jonsson, 0651-150 66
stefan.jonsson@sjukvardsinformation.com

Johan Olsson, 0651-76 04 04
johan.olsson@sjukvardsinformation.com

Prenumerationsärenden
Helene Pettersson
0651-76 04 38
helene.p@sjukvardsinformation.com

Teknisk information
Upplösning: 300 dpi. Tidningens format: 210x280 mm. Satsyta 182x262 mm.

Utges av:
Skandinavisk Sjukvårdsinformation,
Marknadsdata AB
Box 79, 827 22 Ljusdal
www.sjukvardsinformation.com

Omslagsbild
Foto: Kerstin Karell

Socialtjänsten och de äldre

LEDARE. Ännu en kartläggning om tillståndet inom socialtjänstens ansvarsområde har presenterats; Socialtjänsten och de äldre. Rapporten är en sammanställning av länsstyrelsernas uppdrag att göra en omfattande tillsyn av äldreomsorgen. Uppdraget utfördes under 2008 och har nu redovisats.

Med rapporten om den samlade tillsynen av HVB-hem för barn och ungdomar färskt i minnet kan man konstatera att det finns många gemensamma brister när vi jämför situationen för barn och ungdomar med äldre.

Avsaknaden av kvalitetssystem, brister i personalens kompetens, brister i ungas och äldres möjlighet till delaktighet när det gäller att planera insatser är några exempel på vad som får kritik. Ett annat område är handläggningen av bistandsärenden när det gäller särskilda boenden, där kommuner medvetet fördröjer handläggningen och där beslut formuleras och utformas så att biståndstagaren har svårt att tolka beslut. Och därigenom har svårt att veta vad som ska överklagas, rättssäkerheten undergrävs.

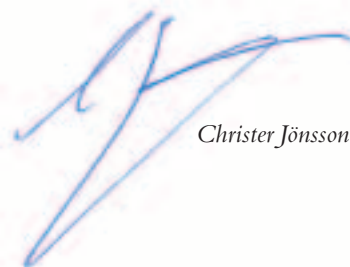
Stora skillnader mellan hur kommuner

tolkar individens rättigheter enligt socialtjänstlagen och olika föreskrifter gör att det är stora skillnader i äldreomsorgen i Sverige.

Alliansregeringen har onekligen lyft på många stenar inom socialtjänstens ansvarsområde. Under stenarna har det visat sig att det finns mycket som måste förbättras.

Några beslut om åtgärder som kommer att påverka vård och omsorg är fattade; lagen om valfrihetssystem, LOV. Tillståndsgivning och tillsyn som flyttas från länsstyrelserna till Socialstyrelsen. Tillsynen utökas. Socialdepartementet jobbar på en värdighetsgaranti för äldre.

Men vad som också borde göras är att införa tillståndsplikt för alla offentliga och privata verksamheter verksamma inom vård och omsorg. Varför ska inte en privat entreprenör som driver ett äldreboende genom entreprenaddrift vara tillståndspliktig? Varför ska inte det kommunala HVB-hemmet för ungdomar vara tillståndspliktigt. Dessutom måste den nya tillsynsmyndigheten ges helt nya sanktionsmöjligheter.

Christer Jönsson

SOLGLÄNTANS BEHANDLINGSSHEM

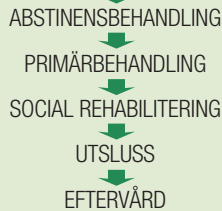
ETT ISO-CERTIFIERAT BEHANDLINGSSHEM

Vi är specialiserade på behandling av unga män med missbruksproblematik eller annan dysfunktion.

Med 12 stegs filosofin som grund ger vi professionell behandling i familjär miljö.

VI HAR HELA KEDJAN

I vår behandling ingår även:

ART, ASI, SAMTALSTERAPI, KRIMINALITETS PROGRAM, ANHÖRIGVECKOR, ÅTERVÄNDARVECKOR OCH FRITIDSAKTIVITETER.

www.solglantan.com

Solgläntan AB, Kontorsvägen 1, 873 50 Väja

Tfn: 0612-265 65 eller 0612-266 09, E-post: info@solglantan.com

Ett tryggare liv. Livet ut.

Hos oss får du tryggare boende, omsorg och livskvalitet livet ut. På ditt eget sätt.

Vill du stödja vår viktiga verksamhet – skänk ett bidrag:
PG 90 25 30-5
BG 902-5305

Tel: 08-555 94 500
www.blomsterfonden.se

Baggium Vård & Behandling - En hel vårdkedja

Baggium erbjuder en vårdkedja där vi kan möta den ungas behov för en individuell lösning. Vi erbjuder konsulentstödda familjehem och små hemlika HVB-enheter i både lantlig- och stadsmiljö, med möjlighet till utslussning till eget boende. I 17 år har vi arbetat med att skapa goda behandlingsalternativ i Västra och Södra Sverige. Vi erbjuder centrala resurser med bl.a legitimerade psykologer och en integrerad skolverksamhet. Vår behandlingspersonal har fått utbildning i BBIC.

Ensamkommande flyktingbarn & ungdomar

- Pojkar och flickor i åldrarna 12-20 år
- Transitboende i väntan på anvisningskommun
- Barn/ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd
- Barn med särskilda behov
- Vård- och behandling av flyktingungdomar med särskilda behov
- Placeringar enligt SOL och LVU
- Våra enheter i Göteborg:

Ängbacken, Sporren & Legolas

Vård & Behandling - Pojkar

- Pojkar i åldrarna 12-20 år
- Invandrarungdomar i riskzonen
- Även svenskfödda pojkar i utsluss och eftervård
- Placeringar enligt SOL och LVU
- Våra enheter i Västsverige:

Legolas, Gandalf, Bilbo & Mellanboendet

Vård & Behandling - Flickor

- Flickor i åldrarna 13-22 år
- Svensk- eller invandrarbakgrund
- Utslussningslägenheter och eftervård
- Placeringar enligt SOL och LVU
- Våra enheter i Skåne:

VillaMea, Villa Svanholmen & Villa Björkängen

Vi har ramavtal med 70 svenska kommuner.

Placeringsansvarig: Yvonne Karlsson, Behandlingskoordinator • 0708- 96 90 88

Besök gärna vår hemsida för mer information: www.baggiuvob.se

BAGGIUM VÅRD & BEHANDLING AB

4 2009

SKANDINAVISK

SJUKVÅRDSINFORMATION

08 ASYLBOENDE

Av Egen Kraft har flera olika verksamheter för ensamkommande barn och ungdomar.

14 ENSAMKOMMANDE

I år kommer cirka 1500 ensamkommande barn och ungdomar till Sverige. Endast 141 av landets kommuner tar emot dem.

16 BARNENS HÄLSA

Flyktningbarnens dagliga omsorg och hopp inför framtiden har stor betydelse för deras hälsa.

18 PRODUKTNYHETER

Ett urval av vårens produktnyheter.

20 INTERVJU

Lena Stenberg har ett förflutet som missbrukare. Numera driver hon behandlingshemmet Rosen där missbruk och misshandel behandlas var för sig.

24 KORTNYHETER

Nyheter och notiser för branschen.

30 PSYKIATRIDAGARNA

En av föreläsarna under Psykiatridagarna var Hans-Peter Mofors som talade om skattningsskalor vid affektiva symptom.

34 GÄSTKRÖNIKA

Eva Ternegren på Coompanion är gästkrönikör i detta nummer.

36 HJÄLPMEDEL

I ett nytt projekt ska Hjälpmedelsinstitutet öka kunskapen och antalet hjälpmedel till personer med psykiska funktionsnedsättningar.

40 BÄSTSÄLJARE

Marknaden för hjälpmedel har ökat. På Hjälpmedelsteknik Syds varuhus är trenderna tydliga.

42 PSYKIATRI I SKÅNE

Per-Olof Sjöblom är chef för den nya psykiatrförvaltningen inom Region Skåne.

44 HÄNDELSERIKET

Händelseriket erbjuder upplevelser och sinnesintryck för personer med funktionsnedsättning.

47 STATISTIK FRÅN SIL

Christer Jönsson presenterar branschstatistik från Skandinavisk Sjukvårdsinformation.

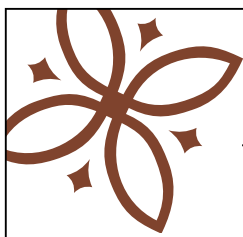
48 SILAT & BLANDAT

Var med i annons pusslet och vinn böcker.

50 KALENDARIAM

En presentation av sommaren och sommarens seminarier, mässor och konferenser.

Murars Gård

TILLIT - FÖRTROENDE - OMHÄNDERTAGANDE

Murars Gård är ett privatägt HVB som vänder sig mot föräldrar och barn, 0-16 år med psykosocial problemgrund, flykting asyl och invandrarproblematik.

Vidare bedriver Murars Gård en akut/jourverksamhet för barn, 0-12 år som en separat verksamhet.

Tel: 0278-456 22

E-post: info@murarsgard.se

Hemsida: www.murarsgard.se

Vänta inte för länge med en hvb-placering!

Den som behöver hjälp skall få det. Även då vi är inne i ekonomiskt pressade tider. På Västgotakollektivet hjälper vi unga människor på glid – tillbaka till ett meningsfullt liv. En för sen eller utebliven insats, medför alltför ofta avsevärda problem. Det drabbar inte minst den unga killen eller tjejen, som inte får det stöd han eller hon behöver under en begränsad period av livet.

västgotakollektivet
- en möjlighet till ett värdigt liv...

Akut? Ring
0733-901 999
dygnet runt!

www.vastgotakollektivet.se

Integration genom Familjehemsvård

- MKF är en unik verksamhet genom att vi kan matcha klienter och familjehem med hänsyn till kultur, språk samt religion.
- Missförstånd (kulturkrockar) kan då minimeras, integrationen i det svenska samhället ökar och ett samarbete med klientens nätverk kan lättare utföras.
- Språk/kultur/religionsproblem kan lättare undvikas. Ett positivt nätverk är en viktig faktor i framgångsrik behandling och utveckling.

Vi erbjuder:

- Kultur/religion/språk kompetens
En mångfald av väl integrerade familjehem från bl.a. Irak, Iran, Kurdistan, Turkiet, Somalia, kulturkompetenta svenska familjehem, samt stöd- och kontaktpersoner.
- Akut & Skyddsplaceringar
Kvinnor och män med eller utan barn och barn i behov av stöd och skydd.
Asylplaceringar.
- Konsulentstöd
Handledning till familjehemmen utförs regelbundet och behovsanpassas efter ärendets svårighetsgrad.

- Psykiatriteam
Vi har tillgång till ett psykiatriteam med kompetens att utföra utrednings- och behandlingsuppdrag.
Teamet kan utföra följande för både barn och vuxna:
  - * Neuropsykiatrisk utredning.
  - * Neuropsykologisk utredning
  - * Medicinsk behandling
  - * Psykosociala behandlingar t.ex. ART, återfallsprevention, ESL samt färdighetsträning.

Kontakt:

Lotta Joborn Tel. 021-188030
info@multikulturell.se www.multikulturell.se

Christina Karman, föreståndare
och Johakim Gadhasson,
platschef på Sörbacken.

ATT KOMMA ENSAM

Olika alternativ för barn och ungdomar

Sedan drygt ett år driver Av Egen Kraft boende för ensamkommande barn och ungdomar. Företaget satsar nu vidare och breddar utbudet för att ta emot de som har en svår social eller psykiatrisk problematik.

Text och Foto: Kerstin Karell

UPPSALA. Uppsala kommun tog år 2008 emot 38 asylsökande ensamkommande barn och ungdomar. De placerades på det kommunala asylboendet för barn och ungdomar, Villa Vänge som har 14 platser, och på Sörbackens asylboende som har sju platser. Vid behov placeras barn även i familj.

Sörbacken, som ägs av Folkhemmet integration AB och ingår i Av Egen Kraft AB, ligger strax utanför Uppsalas stadskärna. Den låga huslängan ligger precis intill Valsätrakyrkan som även ägde och drev boendet fram till i höstas. Då såldes det till Folkhemmet integration AB.

– Vi tog kontakt med Valsätrakyrkan för att vi ville ta del av deras erfarenhet. Kyrkan har drivit det här boendet som ett boende för ensamkommande barn och ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd i 25 år och är vad vi förstår de som har längst erfarenhet i Sverige av att arbeta med den här gruppen, säger Jan Emanuel Johansson, ägare och ordförande i Av Egen Kraft.

Önskemålet från Av Egen Kraft slutade med en förfrågan från kyrkan om att köpa verksamheten och fortsätta driva den. Så blev det och tillståndet ändrades från att ta emot ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd, PUT, till att ta emot dem som är asylsökande. Beslutet bakom att ändra tillståndet kom av att Folkhemmet integration AB sedan ett år driver Jälla Ungdomshem som är ett boende för ensamkommande barn och ungdomar som har fått PUT samt att det fanns behov av fler platser för asylsökande barn och ungdomar.

– Vi började ta emot asylsökande den första december och inom två veckor var våra åtta platser tillsatta, säger Johakim Gadhasson, platsansvarig på Sörbacken.

Boendet tar emot ungdomar i åldern 14–18 år och hittills har alla varit pojkar. De kommer främst från vissa områden i Afghanistan, Somalia, Ghana och Vitryssland.

– Tidigare kom många kurder från Irak men den gruppen har minskat på grund av att de har svårt att få uppehållstillstånd nu, säger Christina Karman, föreståndare för både Sörbacken och Jälla Ungdomshem.

INGEN OSÄMJA

Hon konstaterar att det finns inofficiella informationskanaler som förmedlar bland flyktingar och smugglare vilka länder som tar emot vilka. Pojkarna är redan när de kommer från ett transitboende till Sörbacken mycket väl medvetna om och insatta i vilka av dem som har störst möjlighet att få uppehållstillstånd. Men det innebär inte på något sätt osämja eller påhopp dem emellan.

– Vi har inga konflikter här på grund av killarnas nationalitet, bakgrund eller förutsättning att få ja eller nej på ansökan. De stöttar varandra till max och finns verkligen för varandra. De är i samma situation och sitter i samma båt, säger Johakim och konstaterar att de småbråk som förekommer är på grund av att någon inte diskat, tvättat eller följt de regler som finns.

Sörbackens uppdrag från Migrationsverket, som är deras uppdragsgivare, är

att ge killarna en bra och trygg tillvaro i väntan på besked om PUT. Det ska ta tre månader men i realiteten tar det ofta längre tid och möjligheten att överklaga tre gånger nyttjas varför tiden på boendet ofta blir avsevärt längre.

Tanken är inte, som för dem som fått PUT, att ungdomarna ska integreras i det svenska samhället, men en del av verksamheten inriktas ändå mot att lära känna det svenska samhället och sättet att vara.

– De kan inte bara sitta här i flera månader, då mår de ännu sämre än vad de redan gör. Alla som bor på Sörbacken anmäls direkt till IVIK-klass på gymnasieskolan Celciusskolan, säger Johakim.

IVIK står för individuella programmet introduktionskurs och riktar sig till invandrare mellan 16 och 20 år. Programmets innehåll och omfattning varierar utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov. Utbildningens längd är ett till fyra år. Efter utbildningen har eleverna behörighet att söka till gymnasiet program.

– Det krävs ingen övertalning att få dem att gå i skolan, de vill. En del har gått i skolan tidigare men många av dem har knapp skolgång och en del är analfabeter, säger Christina.

ASYLPROCESSEN

Förutom skolgång fylls tiden med asylprocessen som är det överhängande för killarna. De blir kallade till Migrationsverket för utredningsmöten. Hur många gånger beror på hur väl de berättat sin historia från början. Killarnas hälsa undersöks på Cosmos, en vårdcentral speciellt för asylsökande, på sjukhuset Samariter- ▶

- ▶ hemmet i Uppsala. Det blir många möten med god man, handläggare på socialtjänsten, Migrationsverket, advokater, skolpersonal och personal på Sörbacken. När killarna får PUT tar socialtjänsten över hela ansvaret från Migrationsverket.

Under tiden på Sörbacken är killarna helt inriktade på att klara av situationen och jobba för att få stanna i Sverige. De har dålig eller ingen kontakt med sin familj. Att få kontakt med anhöriga hjälper Röda Korset till med. När de fått PUT hjälper deras handläggare till med ansökningar för anhöriga att komma till Sverige.

– Det är påfrestande att vänta på besked om PUT. Samma dag kan en kille här få avslag medan en annan får ja. Det är tufft och kan bli turbulent både för killarna och personalen.

Men det är killarnas erfarenheter, både i hemlandet innan de flydde och upplevelser under flykten som mest präglar hur de mår.

– Alla killar som bor här mår mer eller mindre dåligt. De är helt ensamma i ett främmande land och har varit med om traumatiska händelser, säger Johakim och berättar att en av dem som bott på Sörbacken blev lämnad av sina föräldrar när han klev på flygplanet, en tappade bort sina föräldrar under flykten och en tredje såg dem sprängas i luften.

När pojkarna mår akut dåligt kontaktar personalen på Sörbacken barn- och

ungdomspsykiatrin i Uppsala med vilken de har ett nära samarbete.

– Vi har ett direktnummer och kan åka dit när som helst.

RÖDA KORSETS PSYKOLOGER

Flera av killarna som kommer till Sörbacken har PTSD, Post Traumatiskt Stress Syndrom, och är deprimerade. De behöver professionell hjälp och personalen vänder sig förutom BUP till Röda korsets fyra psykologer i Uppsala.

– Röda korsets psykologer är verkligen bra. De har stor internationell erfarenhet och har kunskap om det som killarna varit drabbade av, som krig och våld, säger Christina.

Att besöka psykologerna på Röda korset är frivilligt men killarna vill inte gärna gå dit för att prata. Det krävs stor övertalning från personalens sida, men en del vägrar ändå konsekvent. Det finns många orsaker till det.

Att träffa en

psykolog som enbart är svensktalande kräver en tolk vilket kan kännas fel och innebär att ytterligare en person måste lyssna. Att träffa en psykolog som är av samma nationalitet kan kännas såväl tryggt som enormt utlämnande och fel.

– Att gå till en psykolog är laddat i många kulturer. Killarna varken vill eller klarar av att öppna sig inför någon. De är även så fokuserade på att klara av asylprocessen och att överleva här och nu, att deras ryggsäck och vad de varit med om många gånger kommer upp till ytan först när de fått PUT och kommer till exempel till Jälla Ungdomshem, säger Christina.

Det är först när ungdomarna har fått PUT som en vårdplan upprättas och på Jälla används BBIC, MI, motiverande samtal och ART, Aggression Replacement Training, som en del i integrationen till det svenska samhället.

För många på Sörbacken blir deras kontaktperson deras främsta samtalspartner. De får i sin tur handledning av en psykiatriker från BUP i Uppsala. Men även att

öppna sig för personalen tar emot då killarna inte har något förtroende för myndigheter och tystnadsplikt är ett helt nytt begrepp.

– Vi har tystnadsplikt men de har svårt att tro att vi inte ska berätta för Migrationsverket eller någon annan instans, säger Christina.

Inom personalen på Sörbacken har alla utom en invandrabakgrund och det finns kompetens för femton språk. De anställda har minst behandlingsassistentutbildning och flera har jobbat många år på boendet med Valsätra kyrkan som arbetsgivare.

HOTFULLT BETEENDE

En del ensamkommande barn och ungdomar har med sig problematik som inte är direkt relaterad till situationen i deras hemland eller flykten. De kan ha en social problematik som kan innebära kriminalitet, utåtagerande och hotfullt beteende eller/och psykiatriska problem så som neuropsykiatriska funktionshinder eller psykoser.

– De här ungdomarna klarar inte av ett bo i ett gemensamt boende. För en del är placering i familj det rätta men för andra finns ingen plats, speciellt om de är hotfulla, säger Jan Emanuel som känner till att ungdomar i vissa fall kommer till Statens institutionsstyrelses institutioner på grund av att kommunerna inte vet var de ska placera dem.

– Att komma till ett SiS-hem blir helt fel för de här killarna. Den sociala smittan är över- ▶

Solhagagruppen

Ett gott liv- Hela livet !

Solhagagruppen erbjuder en helhetslösning för människor med funktionsnedsättning, - alla har möjlighet att leva ett gott liv - hela livet!

Våra tjänster inom LSS och SoL
Lagen om stöd & service och Socialtjänstlagen

Barn och Ungdomar

- Specialförskola
- Skola
- Korttidsboende
- Barn- och ungdomsboende
- Ledsagning
- Kolloverksamhet

Vuxna

- Grupp- och serviceboende
- Daglig verksamhet
- Utredning och vård

Läs om
TEACCH-KONVENT
28-30 sept 2009
www.solhagagruppen.se

Vi är Solhagagruppen:

Bellstasund Omsorger AB
Kasper Care AB
Solhagaby AB
Solängsskolan AB
Tamburinen Omsorg AB

Kontakta oss:

Marknadschef
Lasse Camehagen
Mobilitel: 070-352 38 22
E-post: lasse.camehagen@solhagagruppen.se

Solhagagruppen AB
Garvar Lundins Gränd 1
112 20 Stockholm
www.solhagagruppen.se

- ▶ hängande och det kan bli som en skola för dem till att bli en fullfjädrad ligist, säger Jan Emanuel.

ANDRA ALTERNATIV

Han har genom Av Egen Kraft varit i kontakt med flera kommuner som inte vet var de ska placera ensamkommande barn och ungdomar med svår problematik. Ett alternativ som Av Egen Kraft erbjuder är resurspersonsboende, RP, som innebär att eleven bor själv tillsammans med personal i en lägenhet. En resursperson har huvudansvaret för eleven och kan avlastas efter behov.

– De här personerna som jobbar som RP är välkvalificerade. Deras arbete är en form av medlemskap med uppdrag att ordna den här ungdomens vardag, säger Jan Emanuel.

För närvarande finns det tio personer inom Av Egen Kraft som jobbar med resurspersonsboende.

– Vår erfarenhet av RP är att det hotfulla och aggressiva beteendet hos killen ofta försvinner efter en kort tid. Han behöver

inte längre visa upp den sidan då han har att göra med en person som finns för honom hela tiden.

Det nya i kedjan för ensamkommande inom bolaget är en nyligen påbörjad satsning på två boenden för dem med social och psykiatrisk problematik.

På Hallstavik har företaget LSS-tillstånd och där finns sex platser.

– Vi har beslutat att hålla de här platserna för just den här målgruppen under ett halvår för att se om kommunerna är villiga att ta beslut om placering. Vi vet att problemet med var de här ungdomarna ska placeras finns.

Även på boendet i Norrtälje, som tidigare var ett halvvägshus för elever på Estuna lärlingsutbildning, finns sex platser riktade mot ensamkommande barn och ungdomar med svår problematik.

– Nu kan vi erbjuda hela kedjan för den här gruppen, konstaterar Jan Emanuel Johansson. ▶

Kommunens tillsyn

Länsstyrelsen i Uppsala har genom ett oanmält besök inlett en tillsyn av Sörbacken under våren med anledning av en skrivelse från personalen. Beslut väntas under sommaren.

Den senaste tillsynen är gjord av Uppsala kommun och genomfördes då Valsätrakyrkan var huvudman och tillståndet gällde ensamkommande barn och ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd.

Nedan följer ett utdrag ur den kommunala tillsynen från 2008-04-11.

Personalens utbildning: All fast anställd personal har minst behandlingsassistentutbildning.

Rättssäkerhet: Inskrivningsbeslut fanns i samtliga ärenden. I ett ärende saknas vårdplan, HVB-hemmet har inte fått någon skriftlig vårdplan utan endast muntlig av socialtjänsten.

Behandlingsplaner fanns för samtliga inskrivna. Två av behandlingsplanerna var inte undertecknade av samtliga parter. Journaler fanns i samtliga ärenden.

Förändringar i verksamhet: Föreståndartjänsten vakant, biträdande föreståndaren tjänstgör för närvarande som föreståndare. Överläggningar pågår om överlåtelse av verksamheten till annan huvudman.

Intervju med placerad ungdom: Intervju är genomförd.

Bedömning: Verksamheten är tillfylles.

Tyst, pålitlig och alltid på jobbet.

Med en Husqvarna® Automower® 260 ACX hålls upp till 6.000 m² gräsmatta ständigt nyklippt utan inblandning av mänsklig hand. Inga utsläpp och låg energiförbrukning. Tyst, diskret och pliktrogen. En given medarbetare i staben på hotellet, konferensanläggningen eller restaurangen med gräsklippning att sköta. Finns även i modeller med lägre kapacitet.

Ring 0771-14 65 00, så kopplar vi dig till närmaste återförsäljare.

Husqvarna Automower® 260 ACX

www.husqvarna.se

AUTISM ELLER ASPERGERS SYNDROM?

Enigma Omsorg har verksamhet för barn, ungdomar och vuxna med Autism och Aspergers syndrom. Vi finns i Stockholmsområdet.

**Korttids
Fritids
Barn- och ungdomsboende
Vuxenboende
Daglig verksamhet
Arbetsträning
Boendestöd för vuxna**

Kontakta oss:

Placeringsansvariga
Carola Wistrand och Pierre Selim
08-768 20 00
enigma@enigmaomsorg.se

Läs mer om oss och våra enheter på hemsidan!

www.enigmaomsorg.se

GINNUNGA
BEHANDLING OCH BOENDE

Ginnunga startade 1994 och vår behandlingsmodell bygger på en holistisk människosyn, där vi ser till hela människans behov och möjligheter. Vi erbjuder behandling, boende med tillsyn med tillgång till arbetsträning, utsluss, eftervård och lågtröskelboende.

Tillsammans med placerande myndighet och elev skraddarsyr vi sysselsättning, utredningar, terapi, arbetsträning samt studier utifrån elevernas behov, förutsättningar, intressen och målsättning.

Boendeträningen startar samma dag som man kommer till oss och även motivationsarbetet börjar samma dag, för att hela tiden motivera eleven till en fortsättning mellan olika milstolpar.

Ginnunga AB

Växel: 031-550813
Telefax: 031-555765

Besöksadress

Knipplebergsvägen 15
422 50 HISINGS BACKA

Postadress

Box 2084
42202 HISINGS BACKA

mats@ginnunga.se
yonda@ginnunga.se

www.ginnunga.se

STUDIO III

- erkänd utbildning från England

Förebygg och hantera utåtagerande beteende

- undvik kränkande behandling och fasthållning

Kursinnehåll:

- Hantering av problemskapande och våldsamma situationer
- Förståelse för vad som orsakar utåtagerande beteende
- Lagmässiga överväganden gentemot våld och aggression
- Metoder för att komma ur en fysisk konfrontation
- Reflektion över sitt eget bemötande och hur det påverkar beteendet hos brukaren

3 dagarskurs där teori varvas med fysiska övningar och rollspel. Kursen riktar sig till personal som kommer i kontakt med personer med Autism, Aspergers syndrom eller ADHD. Kursen kan även ges som uppdragsutbildning.

Kursorter hösten 2009:

Täby, Västerås, Borlänge, Göteborg, Växjö och Helsingborg

För anmälan:

www.enigmaeducation.se, info@enigmaeducation.se, tfn 08-768 20 26

Enigma Education har ett brett utbud av utbildningar inom Autism, Aspergers syndrom, ADHD och Tourette. Våra utbildningar finns i hela landet.

Välkomna!

I år räknar Migrationsverket med att Sverige får ta emot 23 000 flyktingar. Av dessa är cirka 1500 ensamkommande barn.

Att bara hälften av landets kommuner har tecknat sig att ta emot ensamkommande barn och ungdomar sedan ansvaret övergick till kommunerna den 1 juli 2006 upprör Migrationsverkets enhetschef Dag Bönke.

FÅ KOMMUNER TAR ANSVAR FÖR ENSAMKOMMANDE FLYKTINGBARN

Text och foto: Susanne Mattsson

ENSAMKOMMANDE. I juli 2006 trädde en ny lag i kraft som innebar att Migrationsverkets ansvar för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar övergick till kommunerna. Sedan den nya lagen trädde i kraft i juli 2006 har 141 av 290 kommuner skrivit avtal med Migrationsverket om att ta emot ensamkommande flyktingbarn, eller asylsökande barn utan legal vårdnadshavare som det formellt heter.

– Jag är kritisk till att inte fler har tecknat avtal eftersom det finns ett stort behov. Det har hänt att barnen blivit sittande i sex månader på en ansökningsenhet, och det är förstås inte bra. Barnen befinner sig i ett utsatt läge och många känner sig övergivna under asylperioden, säger Dag Bönke, enhetschef på Migrationsverket i Solna och föreläsare på Skyddsvärnets seminarium om Ensamkommande flyktingbarn under våren.

I fjol höll de 141 anvisningskommunerna med boende åt 629 av barnen, medan 423 placerades hos sina släktingar eller bekanta i Sverige.

– Det vilar ett tungt ansvar på ankomst-

kommunerna Sigtuna, Mölndal och Malmö som just nu har hand om 144 barn i väntan på plats i andra kommuner.

Om landets samtliga kommuner delade på ansvaret skulle varje kommun ”bara” behöva ta emot fem barn per år.

– Förberedelserna inför förändringen hade kunnat vara bättre. Endast ett fåtal avtal med kommuner var klara när lagen trädde i kraft, konstaterar Dag Bönke.

I samma veva som kommunerna tog över ansvaret ökade också antalet ensamkommande barn drastiskt, från cirka 350–400 barn per år till 816 (andra halvåret 2006), främst på grund av den försämrade situationen i Irak. Både Migrationsverket och kommunerna var oförberedda på anstormningen.

200 000 KRONOR

Idag är 85 procent av de ensamkommande barnen pojkar i åldern 15–18 år. Flertalet kommer från Afghanistan och Somalia. Antalet irakier har minskat. Många av barnen har smugglats till Sverige och föräldrarna får betala upp till 200 000 kronor för en tryggare tillvaro

för sina barn. Cirka 60 procent av barnen får permanent uppehållstillstånd.

RÄKNAR MED 1500 BARN I ÅR

– Vi räknar med cirka 1500 barn i år. Denna flyktinggrupp minskar inte när antalet övriga asylsökanden minskar och denna utveckling ser likadan ut i hela Västeuropa.

På ansökningsenheten handlägger man ekonomiskt bistånd, gör åldersbedömningar, efterforskar vårdnadshavare och hjälper barn som inte får stanna i Sverige att återvända.

I anvisningskommunernas ansvar ingår att ordna boende för barnen. De ska också utse god man till minderåriga och se till att barnen får skolundervisning.

En kommun får en ersättning på 500 000 kronor per år om de tar emot minst fem ensamma flyktingbarn.

Landstinget ansvarar för hälso- och sjukvårdsfrågor och flyktingbarnen har samma rätt till vård som svenska medborgare.

Orienteringsutbildning i kognitiv beteendeterapi (KBT)

Välkomna på en 5 dagars orienteringsutbildning i kognitiv beteendeterapi!
Utbildningen hålls centralt i Malmö under september och oktober 2009 och riktar sig till Dig som har ett människovårdande arbete. Dagarna hålls av legitimerade psykologer med gedigen erfarenhet inom KBT. Sista anmälningdag är den 7 augusti. För mer information och anmälan se www.psykologpartners.se

psykologpartners

**PRENUMERERA NU!
8 NUMMER
280 KRONOR**

**SVENSKA
media**

Anmäl ditt intresse på
www.svenskamedia.se

Flickhemmet Smilla
- vill du följa med?

Nytt LSS-boende för tjejer, 13-20 år,
med diagnos Aspergers syndrom alternativt
lättare utvecklingsstörning.

Kompetens – Erfarenhet – Engagemang

Läs mer på www.flickhemmetmilla.se

"En hel vårdkedja"

Utredning
Behandling
Skola
Utsluss

Verksamheten inom Järvsö Ungdomshem består av fyra enheter med möjlighet till en sammanhållen vårdkedja: utredning, behandling, skola och utslussningsverksamhet. Vår målgrupp är ungdomar 13-18 år som uppvisar problem med social anpassning, utagerande beteende, tidiga tecken på missbruk, inlärningsproblem och relationssvårigheter. Vi är angelägna om att så långt det är möjligt göra föräldrar och socialtjänst delaktiga i utredning och behandling.

Järvsö Ungdomshem AB

För kontakt och vidare information vänligen besök vårans hemsida:
www.jarvsoungdomshem.se

Verksamhetschef, Anna-Lena Schelin Tfn 0651-15852

Kolarmora behandlingshem
har 11 platser för män i åldern 18 - 40 år
med psykiska problem och missbruk.

www.kolamora.se | Telefon: 0174-600 41

HANDLEDNING OCH FORTBILDNING

Katrin Byréus erbjuder handledning för grupper och enskilda. Vid önskemål används kreativa, gestaltande metoder som forumspel och reflekterande team. Handledningen kan också ses som fortbildning för de som vill använda metoderna i sina egna grupper. Ref kan lämnas.

**SOMMARKURS I FORUMSPEL OCH
VÄRDERINGSÖVNINGAR 22-24 juni**

Söker du gruppstärkande övningar som samtidigt bygger självförtroende och tränar socialt samspel? Vill du utveckla ditt ledarskap?

Plats: Skeppholmens Folkhögskola Pris: 4.500:- (exkl. moms)

Info och Anmälan: info@byreus.com, tel: 0708-736871.

HANDELDARE OCH KURSLEDARE: Katrin Byréus, lärare, dramapedagog, handledare (3-årig utbildning i Psykosocialt arbetssätt, St Lukas och 2-årig handledarutbildning hos IHK i samarbete med Uppsala Universitet) och författare till bl.a. "Du har huvudrollen i ditt liv," och "Bella - för tjejgrupper" Medförfatt. i "Risken finns - för killgrupper" "Ta chansen - livskunskap för killar", "Röda Träden - Metodhandbok i sexualitet och samlevnad"

www.byreus.com

Vi bryr oss mera

VoB arbetar med skydd och stöd, utredningar och behandling för barn, ungdomar och familjer.

www.vob.se

Pema Hvb

Belägen i lugn och naturskön miljö i Småland. Miljö-terapeutisk och individuell behandling av välutbildad personal, behandlingen är inriktad på kvinnor i åldern 18 år och äldre med missbruk och psykosociala problem. Vi har erfarenhet av Asperger och ADHD

www.pema-hvb.se

pemahvb@telia.com

Det är svårt att skilja mellan de flyktingbarn som bär på en mer normal oro och de som mår så dåligt att hela deras utveckling står på spel.

Det behövs så många röster som möjligt för att göra en bra bedömning, både från barnen själva och föräldrar, kliniker och lärare, säger Stephen Goldin som är leg. läkare och doktorand vid enheten för barn- och ungdomspsykiatri på Umeå universitet.

ATT BEDÖMA HÄLSAN HOS FLYKTINGBARN

Text: Lisa Hansén Foto: Privat

ENSAMKOMMANDE. Alla barn reagerar på de skakande upplevelser som de har varit med om. Därför är det svårt att hitta de som behöver extra hjälp, i form av psykiatrisk behandling, för att komma vidare. Stephen Goldin har i en undersökning av 90 bosniska flyktingbarn försökt hitta de faktorer som är viktiga i en bedömning. Han menar att det inte räcker med en persons uppfattning för att få en helhetsbild av hur barnen mår.

– Föräldrar kanske inte ser för att de själva mår dåligt, barnen kan förneka sina problem, eller ha svårt att uppfatta vilka problem som är naturliga att ha, och läraren i skolan ser de barn som är utagerande, inte de som är ledsna och inåtvända, säger Stephen Goldin.

Men även uppföljning av barnen har stor betydelse för att bedömningen ska bli så bra som möjligt. Uppföljning av barnen är något som Stephen Goldin själv ännu inte har gjort, och han tycker att det är något som i allmänhet fortfarande saknas.

– För att kunna göra en distinktion mellan de som har en normal oro och de vars

hela utveckling står på spel behövs en uppföljning. Då ser man vilka symptom som bleknar av sig själv och vilka som kräver en insats, säger Stephen Goldin.

Förutom att ha med många röster i bedömningen och att följa upp barnen, finns det en sak till som behöver vägas in: Att varje barn har en mycket individuell upplevelse bakom sig. De har kanske alla exponerats för krig och våld, men på helt olika sätt. För några har kriget befunnit sig längre bort medan andra upplevt att någon har kommit till deras hem för att föra bort föräldrar till förhör. Upplevelserna påverkar barnen dessutom i olika hög grad beroende på vilka egna resurser de har, hur familjen har det och vilka andra sociala nätverk som finns runt omkring.

TRO PÅ FRAMTIDEN

Det som man under arbetet fann ha mest betydelse för barnens välbefinnande överraskade Stephen Goldin.

– Hur barnen mådde trodde vi hade att göra med föräldrarnas förmåga att lyssna på barnen och prata med dem om de

trauman de upplevt. Men den dagliga omsorgen var viktigare, och det som hade allra starkast betydelse var om det fanns hopp inför framtiden hos familjen.

OMPRÖVA SIN EGEN BILD

Stephen Goldin blev ibland också förvånad när han läste de standardformulär som föräldrar och barn själva fick fylla i.

– Det fanns mycket man som läkare inte hade fått veta trots att man tyckte sig ha en ganska klar bild över situationen. Ibland var det kanske tvärtom mot det man trodde. Det viktiga här är att lita på sin egen bild och samtidigt ständigt vara öppen för att ompröva den.

Att arbeta med människor som kommer hit som flyktingar har varit mycket spännande, tycker Stephen Goldin.

– Det finns en oerhörd kraft hos människor som söker asyl i vårt land och en enorm uppfinningsrikedom. Och samtidigt som många har upplevt ondska kan de också berätta om hur människor som har tillhört ”fiendeläget” plötsligt har varit väldigt generösa mot dem. ■

Hattstugan

LSS-boende för flickor med neuropsykiatrisk problematik.

Målgrupp

Flickor i åldern 15-23 år med neuropsykiatriska funktionshinder som Aspergers syndrom, Touretts syndrom, ADHD och DAMP som tillhör personkrets 1 och 3.

Vi erbjuder:

- Ett boende i trygg hemmiljö och med personal dygnet runt.
- Varje boende har ett individuellt strukturerat schema som utgår från den enskilda individens intressen, förutsättningar och behov.
- Kontinuerlig kontakt med anhöriga genom besök, telefonkontakt och egna hemresor.
- Omvårdnad och ADL-träning.
- Aktivitetsprogram med olika kulturella samt fritidsaktiviteter.
- Kommunal skola i egen filial och möjlighet till praktik.
- Träning i socialt samspel sker genom social färdighetsträning samt impulskontrollkurser.
- Här finns adekvat utbildad personal med lång erfarenhet av målgruppen.
- I personalgruppen ingår följande: Sjuksköterska, gymnasielärare, socialt behandlingsarbete, socialpedagogiskt ungdomsarbete samt social färdighetsträning/utbildning.
- Extern handledning av beteendeterapeut samt leg. psykolog.

Vi finns i Vikmanshyttan, en liten bruksort i Södra Dalarna.

Tel. 0225-305 95 • www.lssboende-hattstugan.se

Multiproblematik Individ • Familj • Skola

Wij gård
& vård

www.wijgard.se

Stiftelsen Viktoriagården

Stiftelsen Viktoriagården erbjuder vård och omsorg för ungdomar och vuxna med särskilda behov.

Vi kan erbjuda läkepedagogiskt och socialterapeutiskt boende för ungdomar och vuxna med stort omvårdnadsbehov.

Vi riktar oss till personer inom LSS personkrets 1 med autism och utvecklingsstörning och tilläggshandikapp.

Vi arbetar endast utifrån individuella lösningar och individuella avtal. Viktoriagården är belägen i en sömlansk idyll ca 2 mil norr om Nyköping i ett litet samhälle som heter Aspa.

Ring oss för information:

Telefon: 0155-240 103 Mobil: 070-775 77 85
E-post: info@viktoriagarden.se www.viktoriagarden.se

Först kläcktes idén att dokumentera över internet

sedan föddes vår nya produktidé:
**kvalitetssäkring av journal,
dokument och uppföljning**

Redan nu är 45 behandlingshem nöjda kunder

info@isoxhvb.se

www.isoxhvb.se

Nectar Systems AB, 0451-89300

Kooperativet Castor

Personlig assistans med styrka och glädje

Castor är ett kooperativ för funktionshindrade i behov av personlig assistans. Vi vänder oss till dig som är assistansberättigad enligt LSS och LASS. Vi arbetar för att vara nära dig. Vi som driver Kooperativet Castor har flera års erfarenhet och vet vad det innebär att ha närstående med funktionshinder.

*Det privata alternativet för din personliga assistans.
Ett litet familjärt kooperativ med brukaren i centrum.
Assistans på dina villkor.*

Kooperativet Castor

Södra Lundavägen 10, 245 31 Staffanstorps
Telefon 046-25 60 21 www.kooperativet-castor.nu

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala University Education
erbjuder följande kurser om vardera
7,5 högskolepoäng med start under
höstterminen 2009

Evidensbaserad vård/omvårdnad

Omvårdnad vid demenssjukdom

Sociologiska perspektiv på personlig
assistans

www.uppsalaeducation.uu.se

Ny mätmetod

Nu finns en ny mätmetod för tryckavlastande madrasser. Metoden gör att kunderna objektivt kan se vilka tryckavlastande egenskaper en madrass har. Järven Health Care är den första madrass-tillverkaren att presentera sina madrasser med resultat från denna metod. Sedan en tid finns det tryckmattor med vilka man med god upplösning kan mäta det tryck som uppstår mellan en människokropp och en madrass. Problemet har varit att man inte har kunnat komma ifrån den individuella inverkan som olika människor ger vid tryckmätningar. Swerea IVF har utvecklat standardiserade intryckskroppar som simulerar valda delar av människokroppen och man kan med hjälp av dessa på ett objektivt sätt utvärdera olika madrasser. Det första företaget som presenterar sina produkter med hjälp av den nya mätmetoden är Järven Health Care i Örnsköldsvik.

www.jarven.se

Handdukstork i glas

Osalys är namnet på LVIs nya handdukstork, unikt designad i glas och med hög funktionalitet. Osalys styrs av en multifunktionell infraröd termostat. Den använder vänliga trådlösa termostaten är programmerbar, vilket gör det lätt att spara energi. Det finns tre veckoprogram samt olika temperatursänkingsmöjligheter. Man kan även snabbt öka effekten under en period tack vare "boost"-funktionen i torken.

Ytterligare en funktion är den inbyggda radion i fjärrkontrollen. Handdukhängaren är justerbar i höjdlängd och kan lätt bytas ut. Det är även möjligt att montera extra hängare på Osalys vid behov.

Den slutna konstruktionen motverkar dammspridning i rummet och gör Osalys till en allergivänlig produkt. Den kombinerade handdukstorken och badrumsradiatorn har en låg yttemperatur (under 60 grader) och motverkar dammbränning och därmed ovälkommen lukt, vilket är vanligt hos gamla, öppna elradiatorer.

www.lviprodukter.se

Snabb diskmaskin

Siemens nya diskmaskin speedMatic är enligt tillverkaren marknadens snabbaste diskmaskin för konsument med energimärkning AAA. Tack vare den nya teknologin Zeolite-torkning blir disken snabbare klar och är dessutom helt torr när maskinen är färdig. Den nya tekniken ligger dold i en behållare i maskinens botten och är ett mineral, zeolite, som suger upp fukt och omvandlar den till värme, vilken används under torkningsprocessen.

Mineralen bibehåller sin uppsugningsförmåga under hela diskmaskinens livslängd. Alla modeller med Zeolite-torkning är dessutom försedda med designdetaljen emotionLight, en futuristisk blå belysning som tänds när maskinen öppnas.

Den nya tekniken gör att normalprogrammet Eco 50°C bara tar 125 minuter och därmed klarar av disken 15 minuter snabbare än tidigare. Diskmaskinen använder endast tio liter vatten i normalprogrammet.

www.siemens-hushall.com

Robotklippare

Den perfekta gräsmattan är nu inom räckhåll för restaurang- och hotellägare.

Husqvarna lanserar i vår robotgräsklipparen som både är miljövänlig och tystgående. Automower 260 ACX klipper upp till 6 000 kvadratmeter och lämnar en oklanderlig och välmående gräsmatta efter sig.

Gräset klippas medan gästerna äter, solar eller uppehåller sig runt gräsmattan, Automower är så tystgående att ingen störs.

www.husqvarna.se

Beakta individens funktionsförmåga

Nu introducerar Raisoft Ltd sin användarvänliga programvara för äldreomsorgen och den psykiatriska vården i Sverige.

På Raisoft har man i snart tio års tid jobbat med att ta fram användarvänliga hjälpmedel för att utveckla kommuners och privata vårdföretags äldreomsorg samt psykiatrisk vård. Lösningarna baserar sig på det internationella bedömningsystemet RAI

(Resident Assessment Instrument) som tagits fram av den internationella forskarorganisationen interRAI.

Under år 2008 utfördes cirka 200 000 RAI-bedömningar med hjälp av Raisofts produkter inom särskilt boende, hemvården/hemtjänsten och inom den psykiatriska vården.

interRAI är ett bedömnings- och uppföljningssystem som ser till helheten och beaktar individens funktionsförmåga

på det fysiska, kognitiva, psykiiska och sociala planet. Med stöd av informationen från RAIsoft programvaran är det lättare att bygga upp målriktade vårdplaner samt att följa upp vårdresultaten och vårdkvaliteten. Informationen används även som stöd av beslutsfattare i beslutsprocessen och i det strategiska planeringsarbetet.

www.raisoft.se

ETT KOSTNADSEFFEKTIVT ALTERNATIV TILL INSTITUTIONSVÅRD FÖR BARN, UNGDOMAR OCH VUXNA MED BL A DUBBELDIAGNOSER

- Kraftigt förstärkta familjehem
- Kompletta psykiatriska utredningar
- Motiverande samtal enl. MI
- KBT och DBT
- Beteendeterapi
- Återfallsprevention och drogkontroll
- ART och Familie-ART
- Erfarna konsulenter som handleder, behandlar och samordnar
- Jour dygnet runt
- Hög servicenivå

Välkommen med förfrågningar och ansökningar!

Verksamhetsansvarig:

Mariann Wideving, tel: 070-508 22 95

Adress: Box: 6012, 700 06 Örebro

Fax: 019- 10 16 70

Webbadress: www.rewith.se

Mail: wideving@rewith.se

Org.nr: 556709-8487

Män och kvinnor från 20 år psykiskt funktionsnedsatta

- Bygger på psykosocialt behandlingsarbete.
- Rehabilitering i olika steg.
- Syftet att utveckla vårdtagarens grundläggande sociala och psykiska funktioner, där självständighet balanseras mot individuellt anpassad omvårdnad som skall resultera i en god livskvalitet.

En grundläggande uppfattning är att patienten har en utvecklingspotential att genom en trygg miljö, kontinuitet i relationer och aktiva program stimulera denna utveckling.

Vårdtagarens grundläggande behov måste först tryggas innan nya utvecklingsstadier utvecklas. Förmågan att handskas med basala funktioner, som personlig hygien, matvanor, sömnrutiner och trygghet/otrygghet utgör första behandlingsmomentet.

Denna behandling bygger på kontaktmannaskap, där individuella rutiner upprättas och ADL-träning påbörjas. Därefter kan mer social rehabilitering påbörjas med aktiviteter ute i samhället, i aktivitetsgrupper eller individuellt med kontaktmannen.

Kontakt med vårdtagaren närstående är en resurs för behandlingsarbetet.

BÄST PÅ ATT VARA SÄMST

– *Men nu förmedlar Lena hopp*

Missbruk och misshandel går många gånger hand i hand men måste behandlas var för sig. Det vet Lena Stenberg som gått från att vara aktiv missbrukare till att driva behandlingshemmet Rosen. Hon har kommit till insikt om sitt tidigare destruktiva livsmönster och föreläser i ämnet.

Text och Foto: Kerstin Karell

INTERVJU. Lena Stenberg, föreståndare för Kvinnohemmet Rosen i Storvik, har blivit uppmärksammad under våren. Hon berättar vid vårt möte att hon har fått Vitsippepriset i Gävleborg och har blivit intervjuad av såväl Expressen Hälsa som Hemmets Journal.

– Men det är bara roligt. Det är ju det här jag brinner för, missbrukande och misshandlade kvinnor. Jag vill att fler ska få veta hur deras liv många gånger ser ut och hur de ska bemötas för att komma ur både missbruket och sitt destruktiva livsmönster, säger Lena Stenberg.

I december är det nio år sedan hon startade Rosen. Hon tog med sig sina egna erfarenheter av missbruk, boende på behandlingshem, jobb på behandlingshem och kunskaper från utbildningen till alkohol- och drogterapeut.

– Men när jag startade hemmet hade jag fortfarande inte kommit till full insikt om mig själv, om varför det blev som det blev. Jag har gått i terapi i stora delar av mitt liv men fokus har alltid varit på missbruket. Nu vet jag att orsaken till mitt fortsatta missbruk och mina psykiska problem är att jag levt med ett destruktivt livsmönster och sökt negativ bekräftelse. Jag har helt saknat självkänsla och självförtroende.

Sedan Lena blev drogfri för femton år sedan har hon funderat mycket kring sitt eget liv och de kvinnor hon träffat som varit i behandling.

– Det var något som saknades för att få en helhetsbild. Varför lämnar de behandlingen och går tillbaka till männen? Vad är det i relationen som påverkar dem och påverkade mig under de år jag missbrukade?

Polletten trillade ner och alla tankar föll på plats då hon strax efter att Rosen öppnat var med på en workshop i Stockholm. Det hölls av det kanadensiska paret Richard och Gina Hofman. Richard Hofman har skapat ett eget program baserat på terapeutiska modeller med inslag av kognitiv beteendeterapi, psykodynamisk terapi och tolvstegsprogrammet.

– Han kallar programmet för Step in to action och talar om grunden till problematik så som osunda relationer och destruktiva livsmönster. Jag var helt euforisk när jag kom hem efter att ha hört dem första gången.

Ett falskt jag skapas genom rädslor, sorg, bitterhet, skam och falska trygghetskänslor. Detta jag omöjliggör att leva ett bra och sunt liv.

– Hofman talar om fyra kärnberoende, core-addiction, som grunden till de problem vi har. De har inget med missbruk att göra men kan vara en bakomliggande orsak till att man börjar och stannar kvar i missbruk och relationer.

De fyra kärnberoendena, som alla människor har mer eller mindre av, är:

- Makt och kontroll
- Sensation – att leva under drama och katastrof
- Trygghet – där den falska tryggheten är den svåraste
- Lidande – som är det starkaste beroendet med bland annat offerrollen.

– Mötet med Richard Hofman gav mig insikt. Jag hade inte tänkt fel, utan rätt, då jag på egen hand funderat kring destruktiva relationer, relationer med både fysiskt och psykiskt våld, och hur det påverkar kvinnan, säger Lena.

Sedan det första mötet med Richard Hofman har de båda kontakt och han kommer, inbjuden av Lena, två gånger per år till Sverige för att hålla i en workshop.

SJÄLVKÄNSLA OCH IDENTITET

På Rosen håller Lena i terapin med Step in to action medan en annan terapeut håller i tolvstegsprogrammet.

– Tolvstegsprogrammet ger mycket, utifrån missbruket, men mer måste till för att få självkänsla, identitet och komma ur det destruktiva livsmönstret. För nästan alla handlar det om att lämna en dålig relation. Och det är en process som tar tid.

För egen del har hon kommit fram till att grunden till att hon som ung tonåring hamnade i missbruk var att hon inte fick sina känslomässiga behov tillfredsställda som liten och att hon inte blev sedd.

– Jag sökte bekräftelse men fick det inte. Då blev jag jobbig på alla sätt och fick negativ bekräftelse. Jag blev bäst på att vara sämst. Mönstret som går igen i hela mitt tidigare liv är att jag inte dög, både inför andra och mig själv.

När Lena var runt sex år hände något i familjen och hon började tröstata och utvecklade ett matmissbruk. Föräldrarna skiljdes och strax därefter var Lena med

om en traumatisk händelse som satt djupa spår.

– Jag var överviktigt och en läkare sa till mamma: ”Du ser väl att jantan är för tjock, lås kylskåpet”. Jag lades in på Gävle sjukhus barnavdelning under sex veckor för att gå ner i vikt. Det var hemskt.

Lena förstod aldrig riktigt varför hon var tvungen att vara på sjukhuset men insåg att hon var annorlunda och kände ett stort utanförskap jämfört med de andra barnen på avdelningen.

– De fick filmjolk med sylt och flingor till frukost och en limpmacka med pålägg. Jag fick bara filmjolk och en hård brödbit. De andra barnen fick godis och godsaker när deras föräldrar hälsade på, men det fick aldrig jag.

BLEV INTE AVSKRÄCKT

Som 12-åring blev Lena en rebell. Hon hade sin första fylla och den slutade med att hon magpumpades på sjukhus. Men det avskräckte inte. Hon fortsatte att hänga ute på kvällarna med äldre killar. Även hennes första möte med narkotika slutade i katastrof, men hon kände ändå att hon hade hittat hem.

– Jag visste inte ens vad missbruk var eller vad det fanns för droger. Jag minns det så tydligt. Jag var 16–17 år och på fest med raggarna. Två killar kom dit. De var äldre än mig och påverkade, det märkte jag. Men de var pigga, glada och mådde bra. De frågade om jag ville prova, jag sa nej, jag var rädd. Men de tjatade och sa att de skulle hjälpa mig och tillslut sa jag ja. Jag blev så fruktansvärt sjuk och kvicknade till först efter en vecka. Men jag hade fått någon kick och det kändes som att jag hade hittat hem. Jag hade tagit amfetamin och det var min huvuddrog hela tiden då jag missbrukade.

När Lena var 18 åkte hon första gången fast för narkotikabrott och bodde efter det hos sina morföräldrar som insåg att hon var deprimerad. Hon åkte akut till psykmottagningen.

– De såg att jag mådde dåligt men pratade inte med mig. Jag fick tabletter, zobril och mogadon. Det slutade med att jag försökte ta mitt liv då jag kom tillbaka till mormor och morfar.

Det ledde i sin tur till att hon blev inlagd på psyket.

– Att hamna där var en skräckupplevelse. ►

► Jag bestämde mig för att ta tag i mitt liv och höll mig borta från drogerna ett tag.

Lena varvade lugnare perioder med ordnat tillvaro med droglivet. Missbruket blev allt grövre och hon åkte fast för narkotika-innehav och försäljning av droger ett flertal gånger. Hon levde ett dubbelliv. På en arbetsplats kom polisen och hämtade henne och på en annan dök hon upp påverkad. Till slut gav en arbetsgivare henne ultimatum – behandling eller lämna jobbet.

– Det var första gången jag blev erbjuden en behandling på ett boende. Men trots tre kallelser så åkte jag aldrig dit. Jag var duktig på att hålla upp en fasad och tyckte inte att mitt missbruk var så allvarligt.

Under sin tid som missbrukare har Lena levt med tre män varav två av dem inte missbrukade.

– Jag hade ett sju år långt förhållande med en av dem. Som jag behandlade honom. Han såg allt men var medberoende. Jag kunde starta gräl bara för att få en anledning att sticka iväg ett tag och droga. Han kom och hämtade mig och skötte om mig då jag kom hem, säger Lena.

När hon sedan blev tillsammans med en missbrukare blev det legalt att knarka öppet. Det var även då som vändningen kom.

”Jag accepterade att bli behandlad på det viset eftersom jag knarkade och det var han som fixade drogerna

I januari 1993 anhölls Lena och hennes man för narkotikabrott.

– Jag blev släppt men hölls på span. Däremot häktades min sambo och jag blev glad över det. Han hade nämligen full makt och kontroll över mig. Han slog mig och bröt ner mig psykiskt. Jag accepterade att bli behandlad på det viset eftersom jag knarkade och det var han som fixade drogerna. Det är oftast så, för droglivet är tufft för kvinnor.

KVINNOR SKA LEKEN TÅLA

Verkligheten för många missbrukande kvinnor som berättar att de misshandlas, är att det får höra att är man med i leken får man leken tåla.

– Men en man har aldrig rätt att misshandla en kvinna, psykiskt eller fysiskt, bara för att hon är missbrukare. Ofta är kvinnan fast i en destruktiv relation och

kan inte ta sig ur den. Mannen är den enda hon har för familjen är inte ett alternativ och väninnor har hon inte.

AKTIV OCH ENGAGERAD

I sitt arbete med att belysa missbrukande och misshandlade kvinnors situation har Lena bland annat varit aktiv och engagerad i nätverket KIM, Kvinnofrid i missbruksfrågor. KIM drev ett projekt i Malmö som genom pengar från Socialstyrelsen tog fram en handbok i bemötande. Den heter: Respektera mig, yrkesverksamma, våldsutsatta kvinnor i missbruk.

– Den riktar sig till polis, socialtjänst, sjukvårdspersonal, behandlingspersonal och andra som kommer i kontakt med de här kvinnorna.

Lena har även utbildat personalen vid den relativt nyöppnade Q-jouren i Stockholm. Det är landets första kvinnojour som riktar sig enbart till missbrukande, våldsutsatta kvinnor. Hon vill göra sina åhörare medvetna om att de alla har mönster i sina liv och i personalgrupperna.

– Alla betar vi oss på olika sätt och triggas igång på saker. Jag jobbar på Rosen och ska hjälpa andra. Jag ska vara verktyget i det här arbetet. Alltså måste jag lära känna

mig själv och ta hand om mitt verktyg. Jag måste veta vad jag triggas igång på, så att jag inte gör det på mina klienter.

Lena påpekar att i arbetet med människor är det viktigt att ställa sig frågan vad vi har för värderingar.

– Resonerar någon att en kvinna som missbrukar får skylla sig själv som blir misshandlad, ja, då är man inte rätt person att ta hand om de här kvinnorna.

På frågan vad en person bör tänka på som ska ha ett samtal med en missbrukande och misshandlad kvinna så är det att vara medveten om vad kvinnans man betyder för henne, trots allt.

– Man ska inte påpeka för kvinnan eller fråga henne om hon blivit misshandlad. Det skrämmer och lägger skuld. Tala istället om det i termer av att vara illa behandlad. Om kvinnan själv börjar snacka skit om sin man, så får inte du göra det, då

kommer hon inte tillbaka.

Det gäller enligt Lena att vara medveten om att det är en process att komma ur ett missbruk och en annan att lämna ett destruktivt förhållande.

– Det är viktigt att veta att det tar tid. Jag brukar fråga kvinnorna som kommer hit på besök inför placering vad de är mest rädda för att jag ska säga och då svarar de: ”Att jag måste göra slut med min man för att få komma hit”. Då svarar jag att de inte alls behöver göra det.

Lena gjorde inte slut med sin missbrukande man då han häktades. Hon var glad att slippa honom men föll också samman helt och hållet.

– Jag knarkade hur mycket som helst under två, tre månader och körde mig själv totalt i botten. Det var nog det som behövdes för att jag skulle ta steget. Jag trodde att mer och mer droger skulle få mig att må bättre och bättre men det blev ju sämre och sämre. Jag läste dörren, lagrade mina sopor innanför dörren och gick inte ut. Jag var 34 år gammal och insåg tillslut att jag inte orkade mer, att det måste få ett slut. Jag kontaktade min socialsekreterare och bad honom fixa en plats åt mig på ett boende och sa att jag skulle åka på en gång. Han trodde mig inte men fixade tillslut en plats. Onsdagen den 23 april 1993 åkte jag till Lindalens behandlingshem och sedan den dagen är jag drogfri.

MISSBRUKET I FOKUS

Med tolvstegsprogrammet lämnade Lena sitt missbruk och fick kontakt med sina känslor. Hon kände sig ensam. Ingen talar med henne om vilka relationer hon levt i eller hur förhållandet till hennes man var. Personalen pratade bara om själva missbruket.

– Jag ringde honom efter en tid och han blev jätteglad. Jag byggde upp en illusion om att vi skulle bli den lyckliga familjen.

Efter ett år i behandling åkte Lena hem till sin man och då åkte han i sin tur på behandling. När han kom hem trodde Lena att allting skulle bli bra.

– Men våldet eskalerade. Nu slog han mig inte längre, det hade han fått lära sig i terapi att man inte fick. Nej, nu var det psykisk misshandel. Jag mådde enormt dåligt. Jag kände mig misslyckad och var vilsen i mig själv. När jag påpekade det för andra som gått tolvstegsprogrammet fick jag till svar att jag mådde dåligt för att jag inte hade varit ärlig mot mig själv i de olika stegen. Då mådde jag ännu sämre

eftersom jag hade misslyckats där också. På socialtjänsten ansåg de att eftersom jag nu var drogfri så var allt bra.

Efter fyra år av kränkningar och en självkänsla helt körd i botten hamnade Lena på psyket samtidigt som hennes sambo började en utbildning.

– Vem skulle folk tro på? Hon som hamnar på psyket eller han som börjar studera? Som tur var fick jag en bra kontaktperson. Hon förstod att jag var utsatt för psykiskt våld.

BEROENDEFÖRHÅLLANDE

Lena konstaterar att hon blev sjuk av den relation hon levde i men var utåt sett den konstiga av de två.

– Kvinnor i destruktiva relationer beter sig dysfunktionellt och allas blickar riktar mot kvinnan snarare än mot mannen. Som kvinna vet man att man borde lämna relationen men gör det inte. Det är ett beroendeförhållande.

Under sin tid på psyket bestämde sig Lena för att om hon klarade sig ur sin situation skulle hon ägna sig åt att hjälpa andra kvinnor. Hon nådde sitt mål och har idag

ett hektiskt yrkesliv som hon älskar.

Två gånger i veckan håller hon i Step in to action gruppen på Rosen. Terapin sker i grupp, vilket Lena anser är en nödvändighet.

– Om de bara talar enskilt kan de gömma sig bakom en fasad, till exempel offerrollen, i umgänget med de andra boende. Genom att vi talar öppet kan ingen gömma sig. Vi blir även förskonade från konflikter.

Kvinnorna som kommer till Rosen känner mycket skuld och skam. De skuldbelägger sig själva och tycker att de är urusla.

– Det viktigaste är att ju mer medvetna kvinnorna blir om sitt destruktiva livsmönster desto mer hopp får de om en förändring. De får förmågan att göra anorlunda.

När Kvinnohemmet Rosen startade hade det sex platser, idag finns 18 och Lena har funderingar på att starta en filial. När hon öppnade hemmet kände hon sig många gånger motarbetad och ifrågasatt.

– Jag ville gå min egen väg och hade en massa åsikter. Då ansågs det konstigt att jag blandade in det här med livsmönster, våld

och destruktiva relationer.

Men med tiden har Lenas idéer och kunskap i ämnet värdesatts. Hon är bland annat aktiv i KSAN, Kvinnofridsorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor där hon är med och arbetar för att få in kvinnoperspektivet i de Nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård.

Lena Stenberg

Namn: Lena Stenberg

Ålder: 50 år

Bor: Storvik

Familj: Ja

Intressen: Trädgård, resor, mm

Läser: Faktaböcker, verklighetsbaserade böcker med olika personliga upplevelser eller liknande

Skulle vilja föreläsa inför:

Poliser, vårdpersonal, ja, alla som bemöter denna målgrupp.

Torsbygården är belägen på Värmdölandet, naturskönt vid Torsbyfjärden. HVB och särskilt boende enligt socialtjänstlagen. Boendet kan vara i lägenhet eller gemensamt i villa.

Målgrupp

Psykiskt funktionshindrade
Medicinskt färdigbehandlade vuxna med behov av kortare/längre tids rehabiliterings- eller habiliteringsboende

Vi arbetar med

Ett helhetsperspektiv
Nätverket
Kontaktnmannaskap
Aktiv vardag
Aktivitetshus

Välkommen att kontakta oss:

Föreståndare Ingrid Magnusson 08-570 243 20
Vårdgivare Ingela Wihlborg 08-570 242 01
ingelaw@swipnet.se, Torsbygården, 139 51 Värmdö

Konsulentstött familjehemsvård i mellersta och södra Sverige

- Konsulentstött familjehemsvård sedan 1992.
- Vi samarbetar med närmare 115 familjehem vilka är erfarna och väl utredda.
- 11 familjehemskonsulenter med erfarenhet av familjehemsvård och kommunal socialtjänst.
- Hög tillgänglighet för uppdragsgivare och familjehem.
- Handledning minst en gång per månad samt kontinuerlig fortbildning.
- Kvalité till ett bra pris!

Kontakta vår samordnare: **Åsa Lundquist**

0140-130 15
070-276 12 30

Familjehemspoolen

www.familjehemspoolen.com

Carema förvärv Eken care AB

Carema Vård och Omsorg förvärv Eken Care AB som erbjuder behandling, rehabilitering och omsorg inom vuxenpsykiatri. Verksamheten bedrivs idag i Markaryd, Eksjö, Anneberg, Tyresö, Huddinge och Vattholma med tillsammans 212 vårdplatser. Övertagandet skedde den 29 maj 2009.

Rehabföretaget Basta Väst köper boende

Ett före detta vårdhem för drogberoende personer som SU:s psykiatri drev i många år i Norsesund i Lerum säljs nu till det privata Rehabföretaget Basta Väst i Borås för 5,3 miljoner. Fastigheten har 13 boenderum. Källa: GP

Ny screeningmetod lanserad i USA

En ny screeningmetod för droger har lanserats i USA och ska användas av läkare. Verktöget NidaMed är en nätbaserad screeningsmetod och snabbreferensguide för medicinsk personal och testet visar om klienten använder droger. Omkring 20 miljoner människor i USA är narkotikamissbrukare och var femte ung vuxen amerikansk medborgare i 18-25-årsåldern missbrukar narkotika regelbundet. Källa: Drugnews

Slipper betala sjuklön

Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss med förslag som innebär att arbetsgivare som anställer unga som tidigare haft aktivitetsersättning slipper betala sjuklön under ett år. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Carema tar över drift av boende i Gävle

Carema Äldreomsorg tar från och med den första november över driften av boendet Stigslund och Stigslunds hemtjänst i Gävle samt har fått förnyat förtroende att fortsätta driva Brynäs Äldreboende Sjätte Tvärgatan. Avtalet löper under en fyraårsperiod med möjlighet till förlängning i två plus två år.

Nytt uppdrag för de glömda barnen

Regeringen har gett Statens folkhälsoinstitut (FHI) i uppdrag att kartlägga det förebyggande arbetet i kommunerna som särskilt riktas till barn och ungdomar i olika risk-situationer. Och att ta fram indikatorer som kan mäta utvecklingen på området.

Den här kartläggningen kommer att ske under 2009,

2010 och 2011.

Beräkningar visar att det finns upp till 400 000 barn till missbrukare i Sverige, även kallade de glömda barnen.

Det finns ett stort behov av att öka kunskapen om vilka grupper av barn och ungdomar i risksituationer som erbjuds stöd och hjälp. Och vilken typ av förebyggande

åtgärder dessa barn och ungdomar får, samt vilka aktörer det är som står för dessa insatser. En viktig del i uppdraget är sedan att FHI återför resultaten ut till aktörerna och verksamheterna. På detta sätt kan jämförelser ske som sedan kan leda till utveckling och förbättring av verksamheterna.

Samgående i vårdbranschen

Som väntat är det nu klart att Sveriges Behandlingshem och Privo går ihop och bildar en ny branschorganisation.

Beslutet togs vid organisationernas gemensamma Vårkonferensen. Medlemmarna i

respektive organisation röstade med stort eftertryck igenom bildandet av en gemensam branschorganisation.

Den nya organisationen bildas formellt under höstmötet i november och de

gamla avvecklas vid årsskiftet 2009/2010 då den nya tar vid. Fram till höstmötet fortsätter arbetet med att bilda och bygga upp den nya organisationen.

Studie om hedersrelaterat våld

En kartläggning av hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholm har presenterats under våren. Kartläggningen, som är gjord av Stockholms universitet på uppdrag av Stockholms stad, visar att var tionde 15-årig flicka i Stockholm och fyra procent av pojkarna lever med hedersrelaterade problem som hårt begränsar deras liv. Kartläggningen visar också att hedersproblem var den grundläggande orsaken för mer än hälften av alla flickor som under 2006 omhändertogs enligt Lagen om vård av unga (LVU §2)

–Var tionde 15-årig flicka i Stockholm får inte ha pojkvän och får inte umgås med jämnåriga pojkar. De får inte delta i alla skolämnen eller i normala fritidsaktiviteter och förväntas lyda andra om vem hon senare ska gifta sig med. En stor andel av dem är desutom utsatta för psykisk och fysisk misshandel. Detta är all-

varligt och värre än jag väntat mig. Men dessa problem varken börjar eller slutar vid just 15 år. Omräknat till hela tonårsgruppen 13-19 år, betyder det att över 3000 tonårsflickor i Stockholm får en mycket sämre chans i livet än sina jämnåriga, säger Ulf Kristersson (M).

Kartläggningen omfattar en enkätundersökning och en aktstudie. Båda är gjorda av Astrid Schlytter på Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Enkätundersökningen är utförd med enkäter bland elever i årskurs 9 i såväl kommunala skolor som friskolor. Drygt 2300 elever på 36 skolor har besvarat enkäten. Det motsvarar en tredjedel av samtliga elever i 9:an i Stockholm.

Enkäten visar inte några skillnader mellan kommunala skolor och friskolor, men problemet är mer utbrett i kommunala skolor i de socioekonomiskt segregerade

förortsområdena.

Många elever har också restriktioner inom skolan. Cirka tio procent av eleverna får inte delta i all undervisning. Vanligast bland eleverna är att de inte får delta i undervisning om sex och samlevnad, simundervisning och idrott.

Aktstudien omfattar samtliga 28 tvångsomhändertagna ungdomar enligt § 2 LVU i åldrarna 13 till 18 år under 2006. Nio av de totalt 17 omhändertagna flickorna hade utsatts för starka hedersrelaterade begränsningar och/eller hedersrelaterat våld. Två av elva pojkar hade utsatts för motsvarande allvariga hedersrelaterade livsbegränsningar.

Studien pekar också på brister inom skolan och socialtjänsten när det gäller att upptäcka och hantera elever som lever med allvariga hedersproblem. Studien går att hämta som pdf på:

www.insyn.stockholm.se

Stiftelsen Smålandsgårdar

erbjuder konsulentstöd familjehemsvård
i södra Götaland sedan 1979

För barn, ungdomar, vuxna och
föräldrar med barn

Vården består av familjehem
sysselsättning, terapi, möjlighet
till utredning, utslussning

Tät konsulentkontakt

Väl utredda familjehem

Medverkar i Skandinavisk
sjukvårdsinformatons kvalitetsindex

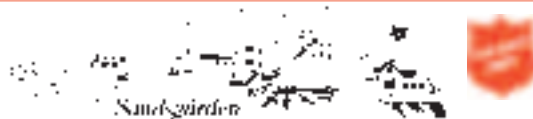
Akademiskt utbildad personal
med lång erfarenhet

Stiftelsen Smålandsgårdar

Kontor: 0470-27910 | www.smalandsgardar.nu | Monika: 0733-641037 | Lotta: 0708-279105

KULTURCHOCK.SE

SKOL- OCH BEHANDLINGSHEM

kvälitetscertifierade enligt ISO 9001:2000

- Vi erbjuder 25 platser i skola och behandling för pojkar i grundskolans årskurs 4-9.
- Sociala problem och/eller relationsvärigheter. Neuropsykiatriska funktionshinder såsom ADHD, Asperger m.m.
- Behandlingspersonalen och lärarna arbetar aktivt med genomförandeplaner och IUP.
- Läs- och skrivstudio med individuell stödundervisning.
- Den sociala kompetensen tränas genom vardagliga sysslor och fritidsaktiviteter med hög grad av struktur och gränssättning.
- ART-grupper för eleverna och Föräldrakrafts program är viktiga arbetsredskap.
- Helårsöppet finns att tillgå för elever med utökad vårdbehov.

Vill du veta mer så hör av dig till:

Verksamhetschef Hans Nilsson eller Behandlingsansvarig Leif Öberg Tfn: 08-560 428 20 / 08-560 430 93
E-post: sundsgarden@fralsningsarmen.se Hemsida: www.fralsningsarmen.se/sundsgarden

"DIAGNOS FÖRST - SEDAN BEHANDLING"

KBT Praktiken i Roslagen AB erbjuder
KORTTIDS eller AKUTPLACERING med/utan UTREDNING i
FÖRSTÄRKTA FAMILJEHEM

Vi professionaliserar familjehemmen genom att tillföra resurser och
kunskaper.

I våra familjehem finns därför extra kompetens. Alla familjehem har
genomgått en grundläggande KBT-utbildning.
Vi har egen psykiater, psykolog och socionom.

Vi utför också uppdrag på konsultbasis.

Telefon: 0175 - 91490; 070 590 22 02 Adress: Kyrkvägen 1, 760 31 Edsbro
www.kbtpraktiken.se

JÄRNA
ARBETSTERAPEUT
CENTER

Dag- och Boverksamhet (LSS) för unga vuxna med diagnos Asperger syndrom och/eller psykiska svårigheter

www.jatc.se
Tel. 08-551 781 00

Hudiksvalls Ungdomshem

Individuellt evidensbaserat behandlingsarbete

Målgrupp

Pojkar och flickor, 13-18 år, psykosocial problematik. Relaterat till
neuropsykiatriska funktionshinder, ADHD, Asperger. Även relaterat till
depression, ångest, destruktivt beteende. 8 platser.

Behandlingsmetod

Inlärnings teori och Kognitiv Beteende Terapi (KBT). Alla ungdomar
erbjuds individuella samtal med KBT-terapeut. Vår terapeut
har 20 års erfarenhet av arbete med ungdomar.

Behandlingsinslag: beteendeanalys, beteendeaktivering,
exponering, färdighetsträning, acceptans, positiv förstärkning,
familjeorienterade insatser.

Medlemskap, respektfullt bemötande, delaktighet, människo-
värdesprincipen, trygghet, integritet och värdighet.

Tel. 0650-147 00 E-post: info@hudiksvallsungdomshem.se

www.hudiksvallsungdomshem.se

Attendo kritiseras för brister vid LSS-boende

Länsstyrelsen har riktat allvarlig kritik mot Attendo Care AB för brister vid ett boende med särskild service för barn och unga i Nynäshamn kommun. Kritiken gäller brister i trygghet och säkerhet samt att verksamheten använder sig av fasthållning och nedläggning mot boende som har ett utagerande beteende. Dessutom har inte vårdbolaget fullgjort sin skyldighet att anmäla missförhållanden.

Allvarlig kritik mot Sisypnos i Dalarna

Socialstyrelsen har riktat allvarlig kritik mot företaget Sisypnos som driver fem behandlingshem i Dalarna. Barn och ungdomar har utsatt för tvångs- och begränsningsåtgärder som utvecklats till rutinmässiga ingripanden. Till följd av kritiken har företagets vd avgått. källa: TT

Lokalodlat till skola och äldreomsorg

Projektet Återtaget, som är ett samarbete mellan bland andra Stiernhööksgymnasiet och Rättviks kommun, går ut på att kommunen ska bli självförsörjande av nötkött, gris och chark. Maten inom kommunens skol- och äldreomsorg ska komma direkt från Stiernhööksgymnasiets naturbrukslinje.

Ny hemsida för unga brottsoffer

Cirka en tredjedel av alla brottsoffer som kontaktar brottsofferjourerna är unga. Förra året fick drygt 10 000 ungdomar hjälp och stöd. Nu satsar BOJ på att nå fler unga brottsoffer genom den nya hemsidan

www.ungabojo.se

Nya behandlingshem i startgroparna

Agnes Wagroda Johnsen och maken Per-Anders Johnsen har ansökt om att få starta behandlingshem på Öyegården, Näset i Ånge kommun. Contrast Astara AB vill starta på Köpmangatan i Ånge.

”Inför brottet oaktsam våldtäkt”

Enligt en ny EU-studie är Sverige ett av de länder inom EU som är sämst på att klara upp våldtäktsärenden.

För att Sverige ska kunna nå upp till Europakonventionens krav på mänskliga rättigheter krävs att begreppet oaktsam våldtäkt införs i sexualbrottslagstiftningen. Det menar Hans Klette, ordförande för Brottsofferjourernas Riksförbund och professor emeritus

i straffrätt.

Införandet av brottet oaktsam våldtäkt skulle ge brottsoffren ökat skydd vid klart klandervärda och straffvärda sexuella övergrepp, där det idag är svårt att bevisa att gärningsmannen haft insikt (uppsåt).

För straffbarhet skulle det räcka med att det för en normalt oaktsam person är uppenbart att offret inte samtycker

till det sexuella umgänget.

Oaktsamhet på detta område måste kriminaliseras för att jämställdheten mellan könen på sexualitetens område kräver det och för att jämställdheten ska bli verklighet.

Det är enligt Hans Klette viktigt att vi får en lag som speglar dagens syn på sexualitet och som medverkar till en förstärkt normbildning.

Sömnbrist kan ge beteendestörningar

Barn som sover för lite är oftare hyperaktiva och impulsiva, visar en ny finländsk studie.

– Det är viktigt att föräldrarna ser till att hålla läggtiderna, säger sömnforskaren Juulia Paavonen vid Helsingfors universitet.

De barn som studerades var i åldern sju till åtta år. Med uppgifter från föräldrarna och hjälp av teknisk apparatur kunde forskarna kartlägga deras sovvanor.

Det visade sig att de barn som i genomsnitt sov kortare tid än 7,7 timmar på natten uppvisade flera symtom som väldigt mycket påminner om ADHD. De var oftare överaktiva, hade svårare att hålla

kvar uppmärksamheten och att kontrollera sina impulser än de barn som fick tillräckligt med sömn.

Även tidigare studier har visat på att det kan finnas samband mellan otillräcklig sömn och beteendestörning, men det som enligt de finländska forskarna förvånar är att detta också verkar gälla barn som i övrigt är fullt normala och inte har diagnosen ADHD.

Flera av de barn som misstänks lida av ADHD, en förkortning som kan översättas till uppmärksamhetsstörning med överaktivitet, kanske i själva verket sover för lite.

– Ja, jag tror att det är möjligt. I åtminstone en del fall kan den primära orsak-

en till beteendeproblem vara sömnproblem, säger Juulia Paavonen till TT.

Sedan tidigare är det känt att beteendestörningar hos barn med ADHD-diagnos riskerar att förvärras om de sover för dåligt. Det finns också studier som visar att kroniska sömnstörningar kan få allvarigare konsekvenser för barn än för vuxna genom att deras hjärnor ännu är under utveckling.

Att få tillräckligt med sömn är därför särskilt viktigt för barn. Det är föräldrarnas ansvar att barnen kommer i säng och inte blir sittande framför tv:n eller datorn för länge på kvällen.

Källa:TT

Polisarbeta minskar ungdomsfylla

En ny studie visar att aktivt polisarbete med den så kallade Kronobergsmodellen mot ungdomsfylla minskar våldsbrotten bland unga. Det visar en undersökning som Brottsförebyggande rådet presenterat. Modellen går bland annat ut på att hålla ut alkohol för ungdomar och kontakta deras föräldrar.

Under 2008 genomförde Polisen ett försök där sju poli-

sområden jobbade aktivt mot ungdomsfylla enligt Kronobergsmodellen.

Brå har utvärderat försöket vetenskapligt och kommit fram till att resultaten är goda. Slutsatsen är att där närpolisen arbetar systematiskt med att minska tillgången och efterfrågan på alkohol så minskar våldsbrotten ute på stan.

– Resultaten är mycket glädjande men det krävs att

metoden används fullt ut för att den ska fungera. Rätt polisiär resurs, på rätt plats och med en bra metod leder till färre fulla ungdomar och mindre våldsbrott, säger rikspolischef Bengt Svenson.

Arbetsmetoden har utvecklats av polisen i Kronobergs län. Där konstaterar polisen att de anmälda misshandelsbrotten har minskat sedan modellen började användas.

K BEHANDLINGSCHEMMET KÄLLTORP

Ett litet HVB-hem med stora möjligheter.

Källtorp startade 1989 och har med tiden jobbat fram en egen modell av behandlingsarbete, byggt på kognitivt förändringsarbete och en stark tro på nätverket som resurs. Vi arbetar med en evidensbaserad pedagogik som bygger på tre faser. Efter en omfattande utredning upprättas en individuell behandlingsplan som innefattar alla berörda livsområden och engagerar alla instanser som är viktiga i klientens utveckling. Redan från början tittar vi på slutet vilket möjliggör en effektiv behandling och en förkortad behandlingstid.

Vår målgrupp är pojkar och flickor i åldern 13-18 år, placerade enligt SOL eller LVU, med psykosociala och/eller neuropsykiatriska problem.

Vi har också extern utbildning i ADAD och ART.

Behandlingshemmet Källtorp

Källtorp Box 89, 548 22 Hova . Tel: 0506-351 90

En unik kombination av familjehemsvård med 12-stegsbehandling för ungdomar och vuxna

- Familjehem med egna erfarenheter av 12-stegsprogrammet.
- Psykiatriskt team för utredning och behandling
  - KBT
  - AA-möten
  - Återfallsprevention och drogkontroll
  - Erfarna konsulenter som handleder, behandlar och samordnar
  - Jour dygnet runt
  - Hög servicenivå

Välkomna med förfrågningar och ansökningar!

Verksamhetsansvariga:

Mariann Wideving
tel: 070-508 22 95
wideving@12stegsfamiljerna.se

Marie Alexisson-Larssen
tel: 070-412 67 73
alexisson@12stegsfamiljerna.se

Box: 6015, 700 06 Örebro
Fax: 019- 10 16 70
www.12stegsfamiljerna.se
Org.nr: 556748-5478

**Vårdkedjan som håller i längden - med hög barnpsykiatrisk specialistkompetens.
För barn och ungdomar mellan 9 - 21 år med tidiga känslomässiga störningar.
Sisyphos vårdkedja har 5 behandlingsenheter med sammanlagt 41 vårdplatser.**

**Kontakt: 0243-21 77 30
www.sisyphos.se**

Psykologguide för allmänheten

Sveriges Psykologförbund har lanserat en ny hemsida med psykologisk information. Syftet är att erbjuda allmänheten kunskap och information av psykologer knutna till förbundet. www.psykologiguident.se

Mariagården blir behandlingshem

Linköpings stadsmission och kriminalvården har fått ja från Bygg- och miljönämnden i Vadstena till att Mariagården blir ett behandlingshem med klosterinriktning. Tillståndet gäller fram till och med den 31 december 2012. Tanken är att boendet ska bli en utslussningsavdelning för långtidsdömda som är på väg tillbaka ut i samhället.

Flera privata vårdhem i konkurs

Det privata vårdhemmen Solhem och Lindhem i Mariannelund i Eksjö kommun samt Värmlandskollektivet i Olsäter i Forshaga och Järvsö Ungdomshem har försatts i konkurs. Orsakerna till konkurserna är att de inte går runt ekonomiskt längre på grund av för få placeringar från kommuner.

Funktionshinder får ej vara hinder vid flygresor

Regeringen föreslår att flygbolag, dess agenter eller researrangörer som systematiskt nekar flygresor till personer med funktionshinder ska kunna åläggas att erbjuda transporterna. Åläggandet innebär ett nytt rättsligt verktyg för att ingripa mot företag som vägrar transportera passagerare med funktionshinder.

Nytt äldreboende för finskspråkiga

Björnkulla äldreboende i Huddinge har sedan 2002 erbjudit äldreomsorg på finska. I april påbörjade kommunen bygget till en ny byggnad vid Björnkulla som ska ge ytterligare 24 bostäder för kommunens finsktalande äldre.

Ökad tydlighet inom psykiatrin

I propositionen "Vissa psykiatrirådgivningsåtgärder" föreslår regeringen bland annat en lagstiftning för att stärka patientens rätt när patienten har insatser från både sjukvård och socialtjänst. Förslaget innebär att patienter ska få en individuell vårdplan, där bland annat ansvarsfördelning och kostnadsansvar för hjälpen tydliggörs.

– Det här kommer att betyda mycket för de personer som får vård och stöd från både sjukvård och socialtjänst, säger socialminister Göran Hägglund.

Den individuella planen ska innehålla de insatser som personen behöver, både på kort och lång sikt, vem som är ansvarig för att samordna in-

satserna och vilka insatser respektive huvudman är ansvarig för att utföra och finansiera. Även insatser från andra aktörer än kommun och landsting – som till exempel rehabiliterande arbetsmarknadsåtgärder från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – ska anges i planen. Patienten ska själv medverka till utformningen av planen.

Propositionen innehåller även förslag kring stöd och hjälp till barn när föräldrar exempelvis drabbas av psykisk sjukdom eller får missbruksproblem. Förslaget innebär att hälso- och sjukvårdspersonal blir skyldig att se till att barn får information, råd och stöd om barnets förälder eller

någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har en:

- Psykisk störning eller psykisk funktionsnedsättning.
- En allvarlig fysisk sjukdom eller skada.
- Ett missbruk av alkohol eller annat beroendeframkallande medel.
- Om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med plötsligt dör.

Regeringen föreslår dessutom en lagändring för att kommuner och landsting ska förbättra samarbetet kring vård och stöd för psykiskt sjuka personer. Propositionens förslag avses börja gälla den 1 januari 2010.

Äldres enskilda behov tillgodoses inte

På Regeringens uppdrag har länsstyrelserna gjort en sammanställning av gjorda iakttagelser i tillsynen av äldreomsorgen under 2008. Sammanställningen bygger på cirka tusen tillsyner. Samtal har skett med äldre, personal och ledning.

Det finns inom äldreomsorgen ett behov av förbättrad information till de äldre, både vad gäller innehåll och form.

Länsstyrelserna har i sin tillsyn ägnat genomförandeplaner stor uppmärksamhet därför att dessa kan vara ett verktyg för att stärka den enskildes inflytande och självbestämmande. Om den enskilde görs delaktig i upprättandet av planen kan viktiga frågor ställas om hur, när och av vem insatsen ska ges. Tillsynen visar att det finns mycket kvar att utveckla när det gäller genomförandeplaner och social dokumentation.

När genomförandeplanen upprättas ges goda möjlighet-

er att ställa frågor till den äldre om önskemål om aktiviteter och vad som bidrar till meningsfull tillvaro. I flertalet granskade planer finns emellertid knapphändiga uppgifter om den äldres behov och önskemål.

På de särskilda boendena är det vanligt med ett utbud av olika kollektiva aktiviteter. Däremot är utrymmet för individuella aktiviteter – både inom hemtjänst och på de särskilda boendena – betydligt mer begränsat. Till viss mån kan det handla om organisation och rutiner men det går inte att bortse från att tillgängliga personalresurser har stor betydelse exempelvis för möjligheten till en promenad en vårkväll. Personalen uppger att de på grund av begränsade resurser kan tvingas prioritera bort individuellt inriktade insatser av mer social karaktär.

Inom äldreomsorgen saknas i hög grad möjlighet för personalen att kontinuerligt och

i strukturerad form reflektera över sitt arbete; vad det innebär att möta människor som successivt förlorar olika förmågor, som hamnar i beroendeställning och som kan vilja samtala om existentiella frågor.

Inom flertalet verksamheter arbetar ledningen med att bygga upp rutiner för att arbeta systematiskt med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Däremot har kvalitetsarbetet ännu inte fått fullt genomslag i personalgruppen.

Rutiner för att anmäla fel och brister är ofta okända. Det finns en ovana, och ibland en rädsla för att lyfta fel och brister och att lära av dessa. Länsstyrelserna ser att ett mer nära ledarskap i vardagsarbetet skulle kunna bidra positivt till att utveckla kvaliteten.

Uppföljningar av tillsynsbeslut visar att i flertalet fall rättas brister till.

När det känns hopplöst och uppgivet – ring Roslagens Elevhem

Vi är behandlingshemmet som specialiserat oss på de ungdomar som har det svårast. Ofta har de som blir elever hos oss redan erfarenhet av flera behandlingshem eller familjehem. Och misslyckats. Vår idé är att de ska lyckas hos oss.

Vid frågor kring placering, ring Christine Román, 0708-775910

Vi tar emot snabbt

Vid akutlägen, ring psykolog Susanne Eriksson, 0701-446224

Ensamkommande flyktingungdomar

med psykiska problem har vi plats för även med kort varsel.

Flickor som skär sig

Vi har en enhet för flickor och pojkar med självskadebeteende.

NYHET - skolan i ny regi

Till hösten drivs Roslagens Resursskola i annan regi så att vi kan koncentrera alla våra resurser till vården. Skolan finns givetvis kvar för ett intimt samarbete med oss.

Roslagens Elevhem med alla anställda önskar en
Trevlig Sommar!

För mer information besök vår hemsida
www.roslagenselevhem.se

BROMSTENSGÅRDEN UTREDNINGS- OCH AKUTHEM

Huvudman Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Målgrupp

Ca 8 – 18 platser
Familjer med små och stora barn
Ensamma ungdomar från 13 år

UPPTAGNINGSMRÅDE

Storstockholm samt övriga kommuner i Sverige. Bromstengården ligger i villaområdet Bromsten som är beläget i Spånga. Goda kommunikationer med buss och pendeltåg. 15 minuters resa från Stockholm C.

UTREDNINGAR MED MOTIVATIONS- OCH FÖRÄNDRINGSARBETE

Bromstengårdens specialitet är utrednings-, motivations- och förändringsarbete av den psykosociala problematiken hos familjer. Vår strävan är att belysa familjens eller ungdomens problem och resurser samt att tillsammans med föräldrar och barn initiera en förändringsprocess. Vi tillämpar ett socialt nätverksperspektiv. Vi arbetar utifrån BBIC:s "triangle" (Barnets behov – Föräldrarnas förmåga – Familj och miljö). Vid behov erbjuds såväl barn som vuxna psykologutredningar av psykologer som arbetar på konsultbasis. Varje barn erbjuds också läkarundersökning av barnläkare knutna till verksamheten. Vid behov erbjuds skolgång i samarbete med barnens hemskola. Personalgruppen består av utbildade socionomer/socialpedagoger och utbildade behandlingsassistenter. Den skriftliga utredningen är omfattande och huvudansvaret för den har utredare/behandlare som arbetar dagtid.

VI GÖR ÄVEN HEMTÄGNINGSUTREDNINGAR.

AKUTA PLACERINGAR

I mån av plats tar Bromstengården också emot familjer och ungdomar i akut kris. De akuta placeringarna kan pågå under två – fyra veckor. Under den tiden arbetar vi aktivt tillsammans med beställaren för att stödja familjen/ungdomen och förbereda deras/dennes flyttning till nästa boende. Vi åtar oss att ge en skriftlig rapport om vad som hänt under den akuta placeringstiden.

Bromstengården, Cervins väg 84, 163 41 Spånga,

Telefon: 08/508 03 327 .08/508 03 330, mobil: 076/120 33 27, 076/120 33 30.

e-mail: marianne.wandahl-leander@spanga-tensta.stockholm.se

www.bromstengarden.stockholm.se

Grödbygården

ett behandlingshem för föräldrar och barn.
Kvalitetscertifierat enligt ISO 9001: 2000.

Alla vill vi utvecklas, men helst utan att behöva ändra oss. Förändring väcker motstånd och dessa krafter behöver för "våra" familjer härbärgas inom den fasta ram en god institution utgör.

Vi har arbetat med familjer sedan 1990 och har utvecklat en organisation som är lämplig för vår målgrupp.

Psykoterapi (bild-, lek och parterapi) integreras i den jag-stärkande miljöterapi med mer pedagogiska metoder (Marte-Meo, Cap och ART).

Grundläggande variabler som åtgärdernas intensitet, frekvens och timing är en kompetens utöver metodnivån, som är avgörande för behandlingsresultatet.

Våra uppdragsgivare ger oss ett gott betyg i den enkät de besvarar vid behandlingens slut. Det genomsnittliga värdet på de olika variablerna är 4,7 i den femgradiga skalan. Familjerna bor i egna lägenheter i våra hus här på landet i Grödby.

- Behandling
- Utredning
- Akutplacering

Vill du veta mer? Kontakta oss gärna.

Lennart Olsson

leg psykolog/leg psykoterapeut/föreståndare.

Huvudman: Annika och Lennart Olsson.

Plats för 9 familjer - 25 personer.

Grödby ligger utanför Bromölla nära Blekingegränsen.

Adress: Grödbyvägen 263, 295 91 Bromölla.

Telefon: 0456 - 229 41

E-post: annika.lennart@grodbygarden.se

www.grodbygarden.se

LISBETH CARLBORG

– *Våra livsval är ingen slump*

Det menar Lisbeth Carlborg, en av de uppskattade föreläsarna på Psykiatridagarna som talade om själslig friskvård.

– Min övergivenhet som barn la grunden till att jag blev präst. Vi som valt att jobba med det som är lite för svårt har ofta själva haft det tufft.

Text & Foto: Susanne Mattsson

Arrangeras av: IQPC

”För att gå vidare i livet måste vi försöka öppna upp, släppa övergivenheten och minnas det där varma förklädet

PSYKIATRIDAGARNA. Lisbeth Carlborg är en färgstark kvinna och en fångslande föreläsare. Hon har jobbat som präst i svenska kyrkan i 30 år. När hon pratade om själslig friskvård på Psykiatridagarna gjorde hon det utifrån sina egna livserfarenheter. Hennes öppenhetliga, känsloladdade och rörande föreläsning skapade många tankeställare och resulterade i både tårar och skratt hos publiken.

Att hon kan skoja om sin egen sorg och smärta är ett bevis på att hon tagit sig igenom sina helveten och äntligen ”hittat hem”, som hon säger.

– Jag har haft flera helveten. Men jag har också tagit mig ur dem.

Som barn blev hon övergiven av sin mamma. Inte för att mamman ville det, utan för att hon inte heller haft någon mamma som erbjudit kärlek och trygghet. Ett mönster helt enkelt. Det är lättare att överge än att själv bli övergiven.

– Hon gav mig en övergivenhet som har präglat mig hela livet. Jag har aldrig stått ut med övergivenheten. Men hon blev också min bästa startmotor, och det är på grund av hennes svek som jag aldrig ger upp.

Lisbeth Carlborg valde att bli präst för att hjälpa andra. För henne är det ingen slump att vi är dom vi är och att vi valt de jobb vi har.

– Vi som valt att jobba med det som är lite för svårt har ofta haft det tufft.

LÄSER MÄNNISKOR

Lisbeth Carlboms uppväxt har gett henne förmågan att läsa människor och lukta sig till vad som döljer sig under ytan.

– På 0,36 sekunder läser jag av en människa och pejar av om någon är hemma.

Jag har lärt mig mycket av andra människor som varit i helvetet, men som tagit sig igenom det.

Tack och lov finns människor med samma förmåga. Närhet och värme, trygghet och förståelse har hon stött på i de mest oväntade situationerna.

– När man minst förväntar sig det, men som mest behöver det, dyker det upp människor som gör skillnad. Människor som kan läsa av och lukta sig till vilka medmänniskor som är övergivna och har dålig självkänsla.

Efter en bilkollision på Irland stod han plötsligt där, busschauffören med de varma bruna ögonen, och sa med sin lugna stämma: ”No panic. Take your time. Love”. Fast egentligen borde han varit rosenrasande över att hon inte kände till att det var vänstertrafik på Irland. Och vid ett smärtsamt besök hos gynekologen dök ett litet ”beiget” sjukvårdsbiträde med stripigt hår upp och lade sin fysiskt kalla, men känslomässigt mycket varma hand, som tröst på axeln.

ETT MÖTE SKA LUKTA GOTT

Människor är ett stort intresse. Lisbeth säger att hon samlar på dem likt ett pärlhalsband om halsen, och hon berättar om vissa personer som gjort starka intryck på henne.

– Ibland kan man träffa en människa i tio minuter, men kan inte glömma honom eller henne. Andra människor träffar man i 14 år, men vill helst bara glömma dem!

Bra möten ska kännas som en dialog, inte som två monologer.

– Ett möte ska vara varmt och lukta gott.

Lisbeth återkommer ofta till ett minne från barndomen. Hon minns de stunder

då hennes mamma svepte sitt förkläde om henne och hon stod inlindad i hennes varma, trygga, matdoftande famn. Där kunde inget ont hända henne.

– För att gå vidare i livet måste vi försöka öppna upp, släppa övergivenheten och minnas det där varma förklädet.

DEN ELAKA HÄXAN

Men det tog många år för Lisbeth Carlbom att känna glädje och stolthet.

– När man hjälper andra människor som har sorg går deras sorg före ens egen. I 46 år var jag programmerad utåt. Vid 52 års ålder kom all min egen sorg ikapp mig och jag grät i ett halvår.

Lisbeth berättar om när hon sedan tog med sig sin son på en semesterresa, till en plats som visade sig vara en romantisk smekmånadsö, för att koppla av. Men istället mårde hon illa av att se alla lyckliga, kära par som höll om varandra. Hon beskriver sig som den elaka häxan i barnböckerna och som ormen i paradiset. Hon var avundsjuk, missunnsam och bitter.

– Bitterhet är inget annat än obearbetad sorg. Jag insåg att jag började bli som min gamla mamma som låg bitter på ålderdomshemmet med 44 ogrättna hinkar. Och sådan ville jag ju inte bli. Jag hade många hinkar kvar att gråta innan jag kunde känna mig stolt över mig själv.

Själslig friskvård är att utgå från våra egna förutsättningar och vara stolta.

– Vi får inte döma oss själva utifrån våra dåliga förutsättningar eller jämföra oss med andra. Kärleken till livet måste vara större än rädslan för det.

RÄTT DIAGNOS

Med skattningsskalor vid affektiva symptom

Hans-Peter Mofors,
överläkare och enhetschef
på Affektiva mottagningen
i Sollentuna.

Skattningsskalor behövs för att mäta och följa sjukdomsförlopp, för att se hur patienten svarar på behandling och för att kunna kommunicera med andra läkare och behandlare. Svaren kan dock vara svåra att tolka ibland. Underdiagnostik är vanligt, bland annat av bipolär sjukdom, där en av tre får vänta i tio år på rätt diagnos och behandling.

Text & Foto: Susanne Mattsson

FAKTA

När kan en depression vara bipolär?

Labilt stämningsläge
Tidig debut
Hög frekvens depressiva episoder
Långa episoder
Akut insättande och slut på episoder
Psykotiska symptom
Psykos post partum
Bipolär hereditet

Det talar för bipolär situation?

Episod (typiskt: euforisk mani)
Debutålder (typiskt: 14-20 års ålder)
Sjukdomsförlopp (typiskt: fria intervall)
Svar på läkemedelsbehandling (typiskt: litiumrespons)
Hereditet (typiskt: förstegradssläkting)

Källa: Hans-Peter Mofors

PSYKIATRIDAGARNA. Hans-Peter Mofors, överläkare och enhetschef på Affektiva mottagningen i Sollentuna, föreläste om skattningsskalor vid affektiva symptom på Psykiatridagarna. Frågor han tog upp var exempelvis hur man mäter sjukdomsdjupet genom symptomskattningsskalor, vilka instrument man kan använda för att säkerställa att patienten får rätt behandling, vilka skattningsskalor kan användas för att skilja unipolär depression med bipolär och vilka svårigheter som finns vid skattning.

Det finns tre typer av skalor. Screeningskalor är till för att upptäcka mistänkta fall av ett visst tillstånd. Diagnostiska skalor används för att fastställa om en viss diagnos föreligger eller ej.

Symptomskattningsskalor används för att mäta sjukdomsgrad, till exempel symptomnivå eller funktionsnivå.

– Problemet vid psykiska sjukdomar

är att symtomen ofta är diffusa. Det är bara det vi ser och hör som ska ge oss svaren. Det finns ingen annan mätning, vilket ju är fallet inom somatiken, säger Hans-Peter Mofors.

Dessutom sker en ständig utveckling inom psykiatrin. Diagnoser kommer och går och rönen förändras.

TVÅ VIKTIGA FRÅGOR

Men det finns olika instrument för att mäta graden vid affektiva symptom. Den inledande screeningen kan liknas vid ett grovmaskigt nät som fångar upp de största avvikelserna. När man ställt en diagnos kan man använda sig av skattningsskalor för att mäta sjukdomsgraden.

– Detta är ett bra sätt för att följa förloppet och för att kunna kommunicera med andra.

Hans-Peter Mofors pratar om två former för insamling av data:

Vad är mest aktuellt inom psykiatrin på din arbetsplats? Vad pratas det mycket om?

självskattning (exempelvis PHQ-9, MADRS-S, MDQ) eller bedömar-skattning (MADRS, MINI och SCID).

– Vid det första mötet finns två viktiga frågor man bör ställa till patienten, och som man kommer ganska långt med.

Dessa två frågor är:

1) Under senaste månaden har du ofta känt dig nedstämd, deprimerad eller haft hopplöshetskänslor?

2) Under den senaste månaden har du ofta upplevt minskad lust eller glädje?

FELDIAGNOSTIK ETT PROBLEM

Hans-Peter Mofors har stor erfarenhet av patienter med bipolär depression. En procent av populationen uppskattas ha bipolär typ 1, det vill säga en klassisk manodepressivitet. Två till tre procent uppskattas ha typ 2, som ofta är svårare att upptäcka. Fyra till sex procent ryms inom ett bipolärt spektrum med humörsvägningar. Blandtillstånd av depression och uppvarvning är vanligt och lätt att missa.

– Feldiagnostisering är ett problem, och underdiagnostik av bipolär sjukdom är vanligt. En av tre personer får vänta över tio år på diagnos. Bipolär depression, borderline och ADHD är inte alltid helt lätta att skilja åt, säger Hans-Peter Mofors.

När unga människor söker för depression måste man vara observant. Depression i tidig ålder är ofta bipolär.

MDQ är en självskattningsskala för bipolaritet som kan göras i väntrummet. Den omfattar 13 frågor och tar max fem minuter. Hypomani kan upptäckas med HCL-32. Sjukvården missar ofta att diagnostisera bipolär syndrom typ 2. Det är viktigt att aktivt leta efter hypomanier hos patienter med svårbehandlad depression. YMRS är den mest använda maniskalan.

SKALOR FÖR DEPRESSION

Hur mäter vi symptomdjup samt följer förlopp och behandlingsresultat? Ett hjälpmedel är symptomskattningsskalor.

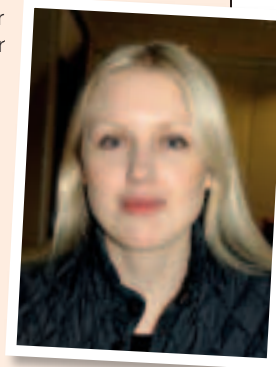
Magdalena Barkfeldt, SRK Konsultation, Uppsala:

– En väldigt aktuell fråga är LRV inom öppenvården. Det är en ny lagstiftning och en ny grupp för oss. Det är en av de saker som pågår som vi diskuterar mycket.

Louise Forsberg, Beroendekuten, Stockholm:

– Säkerhetsfrågorna är aktuella eftersom vi har aggressiva patienter. Arbetsmiljöfrågor diskuteras ofta eftersom personalen kan känna sig otrygg. En förutsättning är ju att man känner sig trygg på sin arbetsplats. Men vad finns det för säkerhet för personal och patienter? Och vad har personalen för rättigheter?

Peter Weng, BorlängeHälsan, företagshälsovård, Borlänge:

– Möjligheten att få en second opinion, det vill säga en kvalificerad diagnos och bedömning. Det är svårt att komma i kontakt med psykiatrin. I Borlänge råder resursbrist. Det finns ingen fast anställd psykiatriker och väntetiderna är långa. KBT, som är så populärt, finns inte heller inom vårt område. De patienter som inte passar in i våra mallar eller svarar på vår behandling får ofta vänta länge på hjälp.

Elisabeth Pettersson, Enhetschef: Anita Magnusson, Psykiatrihandläggare Tranemo kommun:

– Det kan vara svårt att hitta rätt insatser och rätt kompetens. Något vi diskuterar mycket är om vi ska köpa tjänster eller om vi har rätt stöd i hemkommunen. Köpa platser eller behandla hemma är en ständigt aktuell fråga.

De vanligaste skalorna för att mäta depression är BBI, MADRS, HAM-D och PHQ-9. PHQ-9 depressionenkät är bra både för diagnostik och för symptomskattning.

HAM-D fokuserar mest på de kroppsliga symptomen medan BDI mäter de psykologiska symptomen. Det finns också vissa brister i de olika skalorna. På MADRS kan patienten få negativa svar på sömn och aptit eftersom skalan utgår ifrån att patienten sover lite och har dålig aptit. Man missar alltså trösttände och extrem trötthet.

Hur fastställer vi då diagnosen och när ska vi rekommendera farmakologisk underhållsbehandling?

MINI är en kortfattad skala som tar upp 15 diagnoser och upptäcker de vanligaste affektiva- och ångestsyndromen, missbruk, psykossjukdomar, PTSD och ätstörningar, samt antisocial personlighetsstörning. Även en kortfattad suicidriskskala ingår.

– MINI är bra för screening och det formuläret går att hämta gratis via nätet, och formuläret tar 10-15 minuter att fylla i. Det är den skala som används mest internationellt sett för att ställa diagnoser. ■

Eva Ternegren
Coompanion

ÄLSKAR ALLA SOCIALA FÖRETAG NU?

KRÖNIKA. Jag föreläste i maj på en folkhögskola utanför Luleå. Utanför var det grått, inga blad på träden och isen var bara delvis uppbruten. Man påmindes om att Sverige är ett avlångt land. Men inomhus var det varmt och engagerat. Ämnet var offentlig upphandling och sociala företag. Deltagarna var företrädare för sociala företag, kommunala inköpare och politiker från trakten. Det som förenade den heterogena publiken var en vilja och ett intresse för att med upphandlingen som verktyg kunna uppnå sociala mål, förutom bra och effektiva affärer. Företagen ville lära sig hur de kommer med i matchen så att de kan få chansen att växa och erbjuda fler människor som står utanför arbetsmarknaden arbete och delaktighet. Inköparna var nyfikna på hur de kunde använda sociala hänsyn i upphandlingen och hur de för övrigt kan möta sociala företag.

Hela våren har för min del varit fylld av liknande arrangemang. I Linköping, Malmö, Härnösand och Stockholm – samma intresse!

Dessutom – Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har gjort något unikt – de har genomfört två upphandlingar som bara riktar sig till företag inom den sociala ekonomin! I vårt fall, på Coompanion i Göteborg där jag arbetar, tog vi initiativ till att gå ihop med andra om ett anbud. Coompanion formulerade anbudet och fick en samordningsfunktion i projektet men huvuddelen av tjänsterna utförs i små företag som Grimbo bilvård, Beatebergs hunddagis och Via Nova. Vårt anbud fick höga poäng och nu känns det bra att kunna ta emot långtidsarbetslösa

och människor med funktionsnedsättningar. Hos företagen får de arbetsträning och social gemenskap efter att i årtal gått hemma. Målet för deltagarna är att komma ut på arbetsmarknaden, kanske med stöd av ett lönebidrag, starta företag, studera eller ”bara” hitta en plats i samhället. Dessutom får företagen betalt, inte mycket men för företagen som ofta tagit emot dessa människor utan ersättning, är det ett erkännande och en stolthet att ”bli upphandlad” och anlitas.

– I Botkyrka upphandlar nu kommunen drift och underhåll av markanläggningar där de ställer krav på entreprenören att anställa ungdomar i åldern 16–24 år som riskerar socialt utanförskap på en så kallad trainee-anställning. Att tillämpa sociala hänsyn, bedömdes som otänkbart för några år sedan men praktiseras alltså nu – även i Göteborgs kommun.

– Coompanion i Jönköping, Kalmar och Gotlands län har fått 30 miljoner kronor av ESF-rådet. Pengarna ska satsas på människor som står långt från arbetsmarknaden, bland annat för att stötta sociala företag vid upphandlingar.

– Tillväxtverket handlar nu upp tjänster

för tio miljoner för att informera om socialt företagande i kommunerna.

– En överenskommelse har slutits mellan regeringen och idéburen sektor som går ut på att regeringen erkänner sektorns betydelse för demokratin och för utveckling av välfärden. Bägge parterna vill i ökande grad se de idéburna organisationerna som välfärdsproducenter i framtiden.

Man kan alltså tala om ”ketchupeffekten” när det gäller satsningar och förväntningar som riktas mot sociala företag och övrig social ekonomi. Det känns skönt för oss som ägnar massor av tid och resurser för att sprida information och intresse kring dessa företag. Faktiskt lite nervöst också – ska vi motsvara förväntningarna och behoven? Jag tror det, men vi måste få riktig fart på nyetableringarna. 150 till 200 små företag räcker inte långt när det gäller att tillgodose behoven hos hundratusentals människor som står utanför arbetsmarknaden men som skulle vilja jobba 100 procent av sin förmåga! Så alla goda krafter – ge nu järnet och sätt fart på affärsidéer och processerna och handla sedan upp tjänsterna!

Eva Ternegren

SOCIALT FÖRETAG ENLIGT TILLVÄXTVERKET

En näringsverksamhet som har som huvudsakligt ändamål att genom företagande

- integrera personer som står långt från arbetsmarknaden
- huvudsakligen återinvesterar sina vinster i den egna verksamheten eller liknande verksamhet
- skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt
- är fristående från offentlig sektor

AKTUELLA KURSSTARTER HÖSTEN 2009

STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ - SUNDSVALL - UMEÅ - ÖREBRO

- Basutbildning i psykoterapi med psykodynamisk inriktning (Steg-1)
- Ettårig utbildning i kognitiv beteendeterapi (KBT)
- Utbildning i krishantering (Livskrishantering, internat under 5 dagar)
- Baskurs i Mindfulness & Instruktörskurs i Mindfulness

BESTÄLL VÅR
KATALOG IDAG!

0200-89 77 89

www.sverigehalsan.se

KVALIFICERAD KOMPETENSUTVECKLING FÖR DIG SOM ARBETAR MED MÄNNISKOR!

VILLA FREDRIKSBERG

HVB ungdomar 14-20 år

FOCUS PÅ UTÅTAGERANDE UNGDOMAR MED NEUROPSYKIATRISKA FUNKTIONSHINDER

- Relationssvårigheter (familjekonflikter)
- Psykiska och/eller fysiska övergrepp
- Psykisk utvecklingsstörning
- Familjerelaterat vård/skyddat boende

Vi har ramavtal med: Göteborg, Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Orust, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

Telefon verksamhetschef: 0734-20 66 77

Lövstagården

HVB-Hem för psykiskt funktionshindrade

Lövstagården består av 8 st lägenheter samt 3 st utslussningslägenheter.

Tel: 0294-311 03, Fax: 0294-311 51

Mobil: 070-60 58 064, kontakt@strukturen.se

Adress: Gläntan 7, 819 66 LÖVSTABRUK

www.strukturen.se

TERAPEUT SÖKES!

HVB Hemmet Stationen är ett HBV-hem som funnits sedan 1997 och är beläget i Gagnef. Vår verksamhet vilar på miljöterapeutisk grund med inslag av KBT. Vår målgrupp är pojkar och flickor i åldern 11-18 år med varierande problem.

Vi söker dig som har:

- Steg 1- utbildning som terapeut
- Erfarenhet av arbete på behandlingshem
- God samarbetsförmåga.

Vi söker dig som är:

- Ansvarsfull
- Humoristisk
- Flexibel
- Drivande

Läs mer om tjänsten på www.hvbstationen.se

Stationen AB

Ledig plats på träningsboendet ODLARGRÄND i Kil för unga (15-23 år) med Asperger syndrom eller högfungerande autism (LSS/SolL).

Målet är att få egna redskap i vardagen för att klara eget boende med sysselsättning o meningsfull fritid.

Vi arbetar med förtydligande pedagogik, ART och ett förhållningsätt anpassat till rubricerad grupp. Skola/praktik ordnas individuellt.

Kontakta: Autismkonsult Magnusson Lind AB,
0554/ 68 94 53, autismkonsult@telia.com.

www.autismkonsult.se

EN ENKLARE VARDAG

Hjälpmedel i nytt projekt

Kunskapen om och antalet hjälpmedel till personer med psykiska funktionsnedsättningar ska öka i ett nytt rikstäckande projekt hos Hjälpmedelsinstitutet. Men vilka hjälpmedel en person i realiteten får tillgång till är ett politiskt beslut.

Text: Kerstin Karell Foto: Annika Rådlund

HJÄLPMEDEL. Hjälpmedelsinstitutet har fått i uppdrag av regeringen att informera, utbilda och utveckla bra hjälpmedel för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

– Projektet riktar sig främst till två grupper; de som haft en psykos av något slag och de med neuropsykiatriska funktionshinder, säger Catarina Brun, projektledare på Hjälpmedelsinstitutet.

Projektet ska pågå fram till och med 2011 och har tilldelats 15 miljoner kronor per år, sammanlagt 45 miljoner. Vad det leder till i realiteten för personer med psykiska funktionsnedsättningar är naturligtvis omöjligt att säga. En av målsättningarna är att hjälpmedel för gruppen ska vara lika självklar som för andra funktionshindergrupper. Så är det inte idag. Det beror på en kombination av avsaknad av kunskap samt politiska beslut.

– Vilka som har rätt till hjälpmedel styrs av hälso- och sjukvårdslagen och kan inte överklagas. Om hjälpmedel ingick i socialtjänstlagen skulle besluten kunna överklagas, men det går inte idag. Sedan ser det olika ut i olika landsting och kommuner vad som erbjuds och vad man har rätt till och inte.

Det nya projektet kan inte ändra lagar

men ska öka medvetenheten och kunskapen.

– En tredjedel av projektet är att informera och utbilda personal, en tredjedel är att få ut information till alla berörda och ytterligare en tredjedel är att utveckla hjälpmedel, tjänster och metoder för den här gruppen, säger Catarina Brun.

Bakgrunden till projektets uppkomst är framförallt ett tidigare pionjärprojekt, HumanTeknik, som Hjälpmedelsinstitutet drev i samarbete med Karlstad kommuns socialpsykiatri. Det har visat goda resultat vid uppföljning – deltagarna har ökat sin självkänsla och blivit mer delaktiga i samhället. Projektet visade även att deltagarna, tolv stycken, i slutändan behövde mindre stöd i form av personal, vilket inneburit besparing.

– Innan det projektet startade hade ingen tänkt på att erbjuda personer med psykiska funktionsnedsättningar hjälpmedel. Vi fick börja helt från början.

TIDIGARE ERFARENHETER

Förutom HumanTeknik, som riktade sig till personer som haft en psykos, har även projektet Kognitek, riktat mot personer med neuropsykiatriska funktionshinder, gett erfarenheter och svar som nu ska ut-

vecklas i det nya projektet.

Det som framkom i de två tidigare projekten är att personer med psykiska funktionsnedsättningar har ett stort behov av att, högst individuellt, hitta hjälpmedel och metoder för att framförallt få en större struktur på sin vardag.

– En person som aldrig kommer i tid till någonting eller missar möten kommer aldrig in i gemenskapen. Ofta har personerna stora problem att klara sitt liv i hemmet och det tar mycket energi.

ENKLA ÅTGÄRDER HJÄLPER

Exempel på hjälpmedel för gruppen är handdatorer där allt som ska kommas ihåg finns noterat, speciella väckarklockor, påminnelsefunktioner på mobiltelefoner, att skriva handlingslistor och hitta hjälpmedel för att betala räkningar i tid till märkning av saker i hemmet eller ett bolltäckel för bättre sömn.

– Många gånger handlar det om att göra enkla åtgärder. Det får inte bli för avancerat och det handlar inte alls om högteknologi. Men däremot tar det ofta lång tid att hitta det rätta hjälpmedlet.

Ett outnyttjat hjälpmedel som många redan har tillgång till är en mobiltelefon.

– Många användare känner inte till de ►

Catarina Brun,
projektledare på
Hjälpmiddelsinstitutet.

Timer för tid vid
till exempel datorn.

Veckoplanering för en
bra tidsuppfattning.

Dörrmonitor för de som inte
vågar släppa in vem som helst.

Klocka som pratar när man passerar.

”Innan det projektet startade hade ingen tänkt på att erbjuda personer med psykiska funktionsnedsättningar hjälpmedel. Vi fick börja helt från början.

► olika funktionerna, säger Catarina Brun och berättar om en ung man som genom påminnefunktioner nu tar sin medicin regelbundet och därmed inte behöver injicera den.

– Det har betytt enormt mycket för honom och även hans anhöriga som inte behöver oroa sig över om han tagit sin dos eller inte.

TVÅNG MED TVÄTTEN

En annan person i projektet HumanTeknik hade tvång, att ha koll på tvätttider i tvättstugan upptog en stor del av hennes tid. Hon var tvungen att ideligen gå ner i källaren för att kolla om hon hade en tid uppskriven. Om hon hade en tid dålig dag klarade hon inte av att tvätta, ibland blev hon så trött av tvättproceduren att hon var tvungen att vila ett par dagar efteråt.

– Lösningen för henne blev ett inköp från projektet av en liten tvättmaskin som hon hade i badrummet i sin lägenhet. Lådor för tvätt märktes upp och varje gång hon gick på toaletten såg hon om någon låda var full. Hon fick lätt kontroll över tvätten och för hennes del innebar den egna tvättmaskinen att hon klarade av att slutföra sina studier vilka hon försummat tidigare.

Vad personer med psykiska funktionsnedsättningar behöver för stöd och hjälpmedel är högst individuellt varför behovsbedömare, oftast arbetsterapeuter, behöver kunskap i vad som finns och hur det kan användas. Att öka kunskapen hos dem är en del i projektet och utbildningar kommer att hållas. Men Catarina Brun skulle i förlängningen även vilja se en förändring i arbetsterapeututbildningen.

– Det skulle behövas ett block i utbildningen som handlar om hjälpmedel till

den här gruppen.

Hur informationen ska nå ut till alla som berörs är genom en gigantisk informationskampanj. Ansvariga i HumanTeknik, som har stor erfarenhet av det praktiska arbetet, NSPH (Nationell samverkan för psykisk hälsa) kommer att vara med i arbetet på olika sätt.

– Tillsammans med NSPH kommer vi till exempel årligen att arrangera seminarium vilket kommer att nå deras fjorton medlemsorganisationer.

På grund av att alla med psykiska funktionsnedsättningar inte är med i brukarorganisationer måste information spridas via andra kanaler också.

– Var finns de här människorna och deras anhöriga? Vi tror att de finns till exempel i väntrum och på apotek och vi tänker också sprida en form av ”direktreklam” till berörd personal, brukare och anhöriga.

Förutom den faktiska informationen om att det finns hjälpmedel och hur bedömningar kan göras behöver myndigheter utbildas i bemötande.

– Även om personen kommer till det avtalade mötet så är det svårt att komma ihåg vad som sagts, både där på plats och efteråt. Kanske behöver personen en lista med punkter över vad man gått igenom eller få möjligheten att spela in samtalet på ett fickminne.

DÅLIGT UTBUD

Men samtidigt, påpekar Catarina Brun, går det inte att bara ge någon ett hjälpmedel efter en bedömning. Projektet HumanTeknik visar att det behövs en puff för att komma igång och uppföljningar.

Att utveckla hjälpmedel för gruppen skulle innebära mycket då utbudet idag är litet.

– Det finns 300 hörapparater på mark-

naden men bara en handdator med specialprogram för att underlätta användandet. Förutom att det behövs fler alternativ och nya hjälpmedel måste designen vara attraktiv så att de här personerna vill använda hjälpmedlen.

Det finns fem miljoner kronor att söka för att utveckla hjälpmedel och träffar för intresserade kommer att genomföras under våren.

Något som verkligen skulle behövas är ett bra system för att hålla ordning på pengar.

– Många i den här gruppen har dålig ekonomi och behöver kunna planera sina inkomster.

SVERIGE I FRAMKANT

Det behövs även hjälpmedel för att till exempel sköta sin hygien, något alla gärna vill klara på egen hand.

– Det kan handla om att bli påmind om att ta en dusch, om vilka de olika stegen är när man duschar eller att inte duscha i två timmar.

De hjälpmedel som idag finns på marknaden är utvecklade i Sverige och Norge. Catarina Brun har sökt utomlands men inte hittat vare sig forskning eller produkter.

– Jag har varit på internationella europeiska konferenser och talat om våra projekt. Ingen har tidigare hört talas om hjälpmedel för den här gruppen och alla är mycket nyfikna och intresserade. Som jag ser det är Sverige föregångare i Europa och det här är något som vi kan marknadsföra utomlands.

I mars 2012, när projektet slutredovisas, kommer det att finnas mer kunskap om, och förhoppningsvis även fler hjälpmedel för personer med psykisk funktionsnedsättning. ■

Familjebehandling och sega enbuskar

Arabo Familjebehandling arbetar med människor som vill växa. Växa inför sig själva men framförallt inför sina barn. Det handlar om hårt arbete. Men också om små vardagliga glädjestunder på vägen mot ett nytt positivt sätt att hantera tillvaron. Vi utgår ifrån att alla har förmågan att förändra sina liv. I varje människa bor en enbuske.

Vill du veta mer om Arabo och vår enkla enbusksfilosofi? Besök då vår webbplats www.arabo.se eller ring till Föreståndare Pär Gunnar Jäghagen på tel. 0470-808 40 alt. 070-595 76 22.

Arabo Familjebehandling

Plogvägen 103

352 23 Vägjö

Telefon 0470-808 40

Telefax: 0470-831 24

E-post: info@arabo.se

<http://www.arabo.se>

FÄRINGESKOLAN

- det familjehemsliknande alternativet

Elevhem med egen friskola

För ungdomar mellan 13 och 18 år
med social problematik

Färingeskolan, Sörgården-Kungsberga, Box 60
179 04 FÄRENTUNA, tel: 08-56043710
info@faringeskolan.se
www.faringeskolan.se

Statens
institutions
styrelse SiS

Ekebylunds Behandlingshem För kvinnor med missbruksproblem

Målgrupp

Kvinnor i alla åldrar med alkohol- och/eller blandmissbruk. Vi tar även emot kvinnor med narkotikamissbruk. Även kvinnor med psykiatrisk sidoproblematik ingår i vår målgrupp. Vård enligt både LVM och SoL.

Här finns vi

Tre mil från Stockholm, nära Arlanda. Goda förbindelser via flyg eller tåg.

Ekebylunds Behandlingshem tar vara på kvinnors speciella behov, på kvinnors villkor, med omtanke, respekt och varsamhet!

- Kvinnoprogram
- Individuell behandling
- Återfallsprevention
- Motiverande intervju
- Utredning
- Omvårdnad

Ekebylunds

BEHANDLINGSHEM
Skånela, 195 96 Roserberg
Tel 08-594 306 00, Fax 08-594 306 29

OLTEKO
Vård & Omsorg

Sedan 1993 många kommuners
val för effektivare familjehemsvård

FAMILJEHEMSENHETEN

Vårdresurs för Dig som arbetar med utsatta barn, ungdomar och vuxna

Kompetent konsulentkår med specialistpåbyggd socionomkompetens och med erfarenheter av hundratals placeringsuppdrag samt våra resursstarka familjehem i mellersta- och södra Sverige säkerställer bästa möjliga vårdresultat.

www.olteko.com tfn 019-239030

Safe SCare

Söker Ni ett system som är användarvänligt, flexibelt och som har fokus på kvalitetssäkring?

Safe Care Svenska AB är den största leverantören av dokumentationssystem till privata vårdgivare i Sverige och har en god förankring i den kommunala sektorn.

 Safe-Docent

Safe-Doc används dagligen av behandlingshem, frisk- och sjukvård, äldre- och handikappomsorg samt IFO.

20 000 användare har redan gjort sitt val.

- Välkommen du också!

Ring oss för en visning över Internet eller hos er.

Safe Care Svenska AB
0431-445890

www.safedoc.se

Footsack (åkpåse) från Sitting Feather i den 13 kilo tunga rullstolen från Sunrise Medical.

Produkterna blir allt lättare och med fler färger vilket uppskattas av kunderna. Till Hjälpmedelsteknik Syds varuhus kommer privatpersoner och anställda för att prova och känna på produkterna innan de beställer.

Text och Foto: Kerstin Karell

TRENDER INOM HJÄLPMEDEL

I topp i hjälpmedelsaffären

HJÄLPMEDEL. Sveriges till ytan största hjälpmedelsvaruhus, 1500 kvm, tillhör Hjälpmedelsteknik Syd och ligger i Lomma utanför Lund. Företaget startade sin verksamhet för tio år sedan och butikens öppnade för ett par år sedan.

– Vi har allt från bestick till sängar och kan ta hem flera tusen produkter, säger Roland Persson, butiksansvarig.

Företaget har totalt 17 anställda och har, förutom försäljning, service av 3000 el-rullstolar till Region Skåne. De sköter även besiktning av sängar och lyftar för kommuner och sjukhus i Skåne.

– Vi servar även många privata vårdboenden och erbjuder en dygnet runt jourtjänst för sängar och lyftar.

Tanken med butiken är att privatpersoner och anställda ska ha möjlighet att faktiskt prova och känna på de produkter de är intresserade av.

– Vi får många besök i butiken. Inte bara av personer som är intresserade av varorna utan företag som är intresserade av att starta liknande butiker, säger Roland Persson och konstaterar att projektet Fritt val av hjälpmedel har ökat intresset för branschen.

– Det är en valmöjlighet för personer som beviljats hjälpmedel, vilket gynnar branschen, men Fritt val av hjälpmedel innebär också att vilka som helst får sälja produkter, på gott och ont. Vi är nogna med att det vi säljer ska fungera och är rätt inställt.

ÖKAD LIVSKVALITET

Roland och hans kollegor ser en tydlig trend mot att sälja produkter som ger en ökad livskvalitet. Som exempel visar han toaletthöjaren som förutom att den är lätt och stadig kan packas ner i tillhörande

1. Inomhusrullator i flera färger, Let's go från Trust.
2. Käppar från addXtra.
3. Burköppnare Jarkey från Brix.
4. Duschpall som kan stå i ett hörn. Edge från företaget Etac.
5. Lätt och stadig toalett höjare från samarbetspartnern Varsam tillverkad av Homecraft.

väska och följa med på till exempel resor.

En annan trend är att urvalet av hjälpmedel ökar och att mycket går att välja i flera färger. Roland visar flera produkter som finns i olika färgkombinationer. Det gäller till exempel käppar, stödstrumpor, åkpåsar och rullatorer.

– Personer vill synas och ha hjälpmedel som matchar deras stil.

Hjälpmedlen blir överlag allt lättare och även enklare att vid behov fälla ihop vilket uppskattas av kunderna. Konkurrensen inom skotrar har ökat vilket inneburit att priserna sjunkit. Det gäller även

till viss del rullstolar. Roland visar en av affärens bästsäljare, en rullstol som väger 13 kilo att jämföra med den mer klassiska som väger 20 kilo.

– Den stora skillnaden, förutom att den lättare även är billigare, är att den mer klassiska har ställbara hjul vilket modellen från Sunrise Medical inte har. Vad man vill ha beror på behoven.

De ökade valmöjligheter blir uppenbara efter en visning i butiken där det även finns möjlighet att prova rullstolar och rullatorer på ramper och olika underlag. ■

Fritt val av hjälpmedel

Hjälpmedelsinstitutet har fått i uppdrag av regeringen att under 2007-2009 samordna, sprida information och redovisa erfarenheterna av projektet Fritt val av hjälpmedel. Försöksverksamheten bedrivs i landstingen i Kronoberg, Stockholm och Sörmland. En slutrapport ska lämnas 1 mars 2010. Landstingen ska ta fram och prova idéer om hur ett friare val av hjälpmedel kan gå till i praktiken. Parallellt med försöket ska effekterna av arbetet utvärderas och utredas. Avsikten är att prova Fritt val av hjälpmedel så brett som är praktiskt och juridiskt möjligt. Vilka produkter eller tjänster som omfattas kommer att förändras under projektiden och kan se olika ut i de tre landstingen.

Målen är

- Att öka brukarens inflytande vid val av hjälpmedel.
- Att Fritt val av hjälpmedel ska vara smidigt för den enskilde.
- Att brukare och förskrivare är väl-informerade om Fritt val av hjälpmedel.
- Att prova Fritt val av hjälpmedel inom så många hjälpmedelsområden som möjligt.

Brukare som vill påverka sitt val av produkt eller utförare kan genom Fritt val av hjälpmedel få en annan produkt än vad som erbjuds i det ordinarie sortimentet.

Den som väljer Fritt val av hjälpmedel ska

- av behörig hälso- och sjukvårdspersonal bedömas ha behov av hjälpmedel
- ha tillräcklig insikt och erfarenhet om sin egen funktionsnedsättning, rehabilitering eller habilitering och hjälpmedelsbehov för att kunna göra ett bra val
- kunna använda sitt hjälpmedel utan risk för sig själv eller andra

Fritt val av hjälpmedel omfattar även brukare som för sin talan genom en närstående eller god man.

Grunden för försöksverksamheten är eget ägande. Brukaren får en rekvisition på anvisat belopp och hjälpmedel. Därefter är det brukaren som inhandlar, äger och ansvarar för hjälpmedlet. I de fall brukaren väljer en dyrare produkt står brukaren själv för merkostnaden.

Årsskiftet 2009 - 2010 avslutas försöksverksamheten i det fria valet. Av den anledningen hålls därför en slutkonferens den 2 december 2009.

Källa: Hjälpmedelsinstitutet

HÖGRE LÄGSTANIVÅ

Ett av målen med Skånes psykiatri

Per-Olof Sjöblom är chef för den nya psykiatriförvaltningen inom Region Skåne. Arbetet med den nya organisationen har bara börjat men målsättningen är en kvalificerad baspsykiatri med subspecialisering på ett fåtal ställen.

Text och Foto: Kerstin Karell

PSYKIATRI. Region Skåne har sedan den första mars en ny psykiatriförvaltning. Från att avdelningarna för psykiatri legat inom ramen för respektive sjukhusorganisation har de brutits ut från de sju olika sjukhusen och bildat Region Skånes psykiatriförvaltning, vilken omfattar hela länet.

– Genom den nya organisationen samlas psykiatrins resurser under en förvaltning som har fokus på och kan psykiatri. Vi får större möjligheter till samordning och att tydliggöra uppdraget, säger Per-Olof Sjöblom som är förvaltningschef för den nya psykiatriförvaltningen.

Han är i grunden psykiatriker och har tidigare varit biträdande sjukvårdsdirektör i Stockholms läns landsting med ansvar för bland annat psykiatriverksamheten. Där har han varit med om att den förändring som nu väntar Region Skåne och han får positiva signaler från sina nya medarbetare.

–Vi kan kraftsamla kring psykiatrin. Den är en stor verksamhet på ett sjukhus, cirka tio procent av dess budget. Det gör att psykiatri är ett tacksamt objekt att spara pengar på. Nu har vi en egen budget, på cirka två miljarder per år och ledningen är fokuserad på just psykiatri.

Med den nya förvaltningen kommer förändringar. De femton personerna i förvaltningsledningen har som första uppgift att få den nya organisationen att fungera rent praktiskt. Overheadkostnader ska ses över och arbetet effektiviseras.

– Inom specialistpsykiatrin ska vi klara det ingen annan klarar och det måste tydliggöras. I och med Hälsoval inom Primärvården kan patienterna få mer eller mindre kvalificerade insatser innan de kommer till specialister. Vi ska se över vad det är vi behöver och vilka som ska göra vad, säger P-O Sjöblom.

Han tror på att ha en baspsykiatri där personalen ska kunna ganska mycket om det mesta och komplettera den med specialisering som inte behöver finnas överallt.

– Sällan förekommande verksamhet, komplicerad vård, behöver finnas på ett eller två ställen. Dit hör till exempel könsbytesverksamhet.

KVALITETEN OJÄMN

P-O Sjöblom konstaterar att finns mycket som fungerar bra inom psykiatrin i Skåne. Dit hör bland annat samverkan mellan kommuner och psykosteamen på flera håll. Specialistverksamheterna är bra men kvaliteten i länet är ojämn.

–Vi ska höja lägstnivån och erbjuda likvärdig vård i hela länet.

Tack vare att P-O Sjöblom innan han tillträdde den nya tjänsten hade påbörjat samordning av psykiatri Skåne, utifrån en tidigare genomförd rapport, har han redan en god bild av psykiatrin i länet. Ett område som han är medveten om har omotiverat långa köer är den för neuropsykiatriska utredningen inom Barn och Ungdomspsykiatrin.

– Köerna är oacceptabelt långa! Men man måste inte alltid vänta på en utredning för att sätta in åtgärder. Man kan göra en hel del under tiden. Vi måste prioritera i köerna och även ta upp diskussionen om första linjens psykiatri. I och med att anslagen till skolhälsovården dragits ner kommer många direkt till BUP och de får ta emot allt.

BUP brottas även med ett annat pro-

P-O Sjöblom

Namn: P-O Sjöblom

Ålder: 55

Bor: Sydöstra Skåne

Familj: 3 vuxna söner

Intressen: Trädgård, resor, golf

Läser: Anna Jansson

Skulle vilja se mer av inom psykiatrin:

Uppföljning ur ett patientperspektiv (effekt-mervärde)

blem, de har psykiatribrist.

– Man har inte riktigt sett om sitt eget hus i tid. Men vi har ST-läkare som snart är färdiga specialister, säger P-O Sjöblom och konstaterar att personalomsättningen inom psykiatrin är mindre än i Stockholm och att Skåne är det tredje psykiatritätaste landstinget i Sverige efter Uppsala och Stockholm. Så han är inte oroad över att inte kunna rekrytera i framtiden. Däremot saknas det en del kvalificerade metoder och personalen behöver vidareutbildas.

–Vi har till exempel inte tillräckligt med vare sig Dialektisk beteendeterapi eller Kognitiv beteendeterapi. Metoderna finns i verksamheter men de har inte spridit sig och blivit integrerade i länet.

Att använda det som fungerar och att arbeta kunskapsbaserat med sådant som är utvärderingsbart är viktigt.

– Det är en utmaning, framförallt inom specialistpsykiatrin, att se till att omsätta kunskap som finns och att erbjuda nya rön så snabbt som möjligheter till våra patienter.

För att göra det behövs bättre utvärderingsmodeller, jämförelseunderlag och uppföljning.

– Vi måste kunna redovisa vad vi gör och läsa av i patienternas journaler om de har fått vad de behöver och vad det lett till. Utvärderingar blir som en morot eller som en piska. Vi ska stödja de olika verksamheterna, följa upp deras arbete och vi ska bli bäst.

ÖPPEN FÖRVALTNING

Men P-O Sjöblom är samtidigt tydlig med att det är viktigt att vara en öppen förvaltning som bjuder in och samarbetar, inte bara med närliggande somatik, utan med brukarföreningar och samhället i övrigt. Det är enligt honom en nödvändighet inte minst utifrån att det krävs att hela samhället stöttar personer med psykisk ohälsa.

– För personer med psykisk funktionsnedsättning är arbete, sysselsättning, vänner, boende, mat och en vardag med

livskvalitet avgörande för deras välbefinnande. Det är viktigt att inse att alla behov måste vara tillgodosedda. De kan inte ersättas av kontakt med en psykiatriker. Vi måste ställa krav inom psykiatrin och kommun.

Att samarbeta har blivit enklare eftersom vår psykiska hälsa nu är något som det talas allt öppnare om.

– Det är en välfärdsfråga nu. Den är mer tydliggjord och sopas inte in under mattan.

P-O Sjöblom är rådgivare och sakkunnig hos socialdepartementet inom psykiatrifrågor och är med i att omsätta Miltonutredningens förslag till regeringsbeslut.

Det är inte bara öppenheten kring psykisk ohälsa som förändrats under senare år utan även hur den ser ut. De allvarliga psykiska sjukdomarna är stabila, sett utifrån hur många som insjuknar och vid vilken ålder. Den stora skillnaden är enligt P-O Sjöblom hur unga vuxna mår i dagens samhälle.

– Till exempel upplever unga tjejer en större ohälsa jämfört med tidigare, och självmordsförsöken har ökat. Det är viktigt att vi ser och hjälper den här gruppen av unga människor som mår dåligt.

Men det går inte att satsa på allt samtidigt i den nya förvaltningen. Fokus kommer att ligga på att korta långa väntetider och öka tillgänglighet samtidigt som den medicinska kvaliteten ska utvecklas ytterligare.

– Möten med patienter måste bli bättre och fler. Vi behöver höja kapaciteten och måste lägga pengar på rätt ställe utifrån behov.

P-O Sjöblom ser positivt på förvaltningsmöjligheter och framtiden. Förändringen är en möjlighet att jobba tillsammans på ett annat sätt än tidigare. ■

FAKTA

Psykiatri Skåne har 3 000 personal, 200 000 slutenvårdsdygn och 600 000 besök per år.

UPPLEVELSER FÖR SINNEN

Ger glädje, ro och gemenskap

Båt som är bäddad.

FALUN. Händelseriket Herrhagen ingår i Falu kommuns dagliga verksamhet. Det består av nio olika upplevelserum ursprungligen utformade för att ge personer på tidig utvecklingsnivå stimulans och avslappning genom att på olika sätt aktivera deras sinnen.

– Genom våra sinnen upplever vi världen. De är en bro mellan vårt inre och världen omkring oss och det är viktigt att värna om dem och stärka dem, säger Katarina Tägtström, pedagogiskt ansvarig för Händelseriket.

Hon var med och byggde upp verksamheten 1995 och fick inspirationen och

tankar från sin dåvarande chef som i sin tur hört talas om boken *Sinnenas Gym* och Snoezelens idéer. Katarina besökte bland annat Eldorado i Göteborg som var först i landet med att använda Snoezelens idéer.

VILA I UPPLEVELSEN

Namnet Snoezelen är en sammansättning av två holländska ord; ”snuffelen”, som betyder snusa, innebär att vara aktiv och suga åt sig intryck och ”doezelen”, dåsa, som har betydelsen att vara passiv och låta saker ske runtomkring sig och tryggt vila i upplevelsen.

Händelseriket ger personer med funktionsnedsättning upplevelser och sinnesintryck utan krav och utifrån deras egna förutsättningar. De olika temarummen både stimulerar till aktivitet och ger ro.

Text och Foto: Kerstin Karell

Meningen med Snoezelen är att göra upplevelsen intensivare och förstärka sinnesintrycken, men också kompensera ett nedsatt sinne genom att stimulera ett annat.

Metoden innebär i grova drag att individens grundläggande sinnen stimuleras genom en kombination av musik, ljus- och ljudeffekter, vibrationer och känselupplevelser.

Grunden till Snoezelens uppkomst var insikten om den vårdtristess och träningshets som personer med handikapp kan uppleva.

– Deras vardag kan vara fylld med krav som ställs från omgivningen. Tillvaron blir träningsintensiv. De ska lära sig ta hand om sin hygien, äta själv och träna på sin vardag. Men hur mycket de än tränar så kommer de som har en tidig begåvningsnivå att behöva hjälp med de mesta hela livet. Tänk om vi skulle ägna hela dagarna åt att träna på saker som vi inte klarar av, säger Katarina.

Händelserikets verksamhet är byggd på grundläggande mänskliga behov.

– Personerna som kommer hit ska känna trygghet och att de kan påverka sin egen situation och känna delaktighet i upplevelserummet. Det finns inga krav att leva upp till. Händelseriket är inte ett mål i sig utan något de här personerna kan besöka för sin personliga utveckling. Vi kan erbjuda upplevelser som passar dem.

Då verksamheten startade hade den fyra rum mot dagens nio och den var endast för personer med beslut om

” Genom våra sinnen upplever vi världen. De är en bro mellan vårt inre och världen omkring oss och det är viktigt att värna om dem och stärka dem

daglig verksamhet enligt LSS. Idag besöks Händelseriket av personer med olika funktionshinder, bland annat begåvningsnedsettning, demens, psykiatri, förvärvad hjärnskada och med progressiva sjukdomar.

– Det är cirka 100–125 personer som besöker verksamheten i dagsläget och vi har ett åldersspann mellan 5–90 år.

Personen som följer med besökaren får en halv dags utbildning innan de gemensamt kan boka de olika rummen.

– Det är viktigt att man åtföljs av en person man känner sig trygg med. Om personen känner trygghet kanske hon vågar öppna sig istället för att stänga världen ute. Därför är det också viktigt att sinnesintrycken är lugnande och behagliga.

De nio rummen heter; bad, vita rummet, interaktivt bollbad, musik, musikbädd, båt, motorik, bollbad och taktilrum.

I varje rum finns visuella, taktila och auditiva stimuli som kan öka och minska i intensitet beroende på den enskilde besökaren önskemål.

FYSISK NÄRHET

Alla rum har en viktig gemensam tanke – att få dela en upplevelse med möjlighet till fysisk närhet. Huden är tillsammans med slemhinnor vårt största organ, två kvadratmeter. Genom olika former av beröring så stimuleras oxytocinsystemet som är en transmittorsubstans i det centrala nervsystemet. Oxytocinsystemet är kroppens samordningssystem. Systemet står via nervförbindelser i nära kontakt med världen runt omkring oss, eftersom både kroppens utsida, dess insida och våra sinnesorgan ger information till de oxytocinproducerande cellerna.

– Oxytocin stimulerar hormoner som påverkar mage och tarm som gör matsmältning och näringsupptag effektivare. Det stimulerar celledelning och andra positiva effekter av höjt oxytocin är att cirkulationen ökar i olika delar av hjärnan. Det kan ge smärtlindring, vara aggressionshämmande, avslappande och reglerar blodtrycket.

ORSAK OCH VERKAN

Oxytocin är också ett komplement till vasopressin, en transmittorsubstans som reglerar flykt- och kampmekanismen i kroppen.

– Vi behöver balans mellan ansträngning, stress, vila och återhämtning. Beröring är ett enkelt sätt att stimulera detta system och i alla rum ges möjlighet till beröringsstimulans med hjälp av material och mänsklig kontakt. Varje rum är utformat så att närhet skall vara möjlig utan att inkräkta på besökarnas integritet.

I det interaktiva bollbadsrummet stimuleras bland annat huden, leder, muskler, balans och hörsel. Brukaren kan själva ändra färg på bollhavet genom att trycka på en paletto. I flera av rummen finns möjlighet att själv påverka mängd och intensitet av intryck i form av till exempel ljud och ljus. Orsak – verkan blir tydlig.

I rummet med musikbädden känner besökaren musikens puls genom vattensängen.

– De känner rytm i musikbädden och hjärnan tolkar musiken utifrån det. Om man är stressad eller har ett funktionshinder behövs det tydligare och starkare stimuli för att hjärnan ska kunna tolka upplevelsen.

Rummet med båten har en bakgrund. I Falu kommun finns många sjöar och att åka båt är centralt för många.

Men för många med funktionshinder är det inte självklart att få uppleva det. I rummet med båten hängande från taket finns musik med porlande vatten, fiberoptiken i olika färger ger skuggor. På en av väggarna är delfiner målade på väggen och i taket hänger fiskar av tyg.

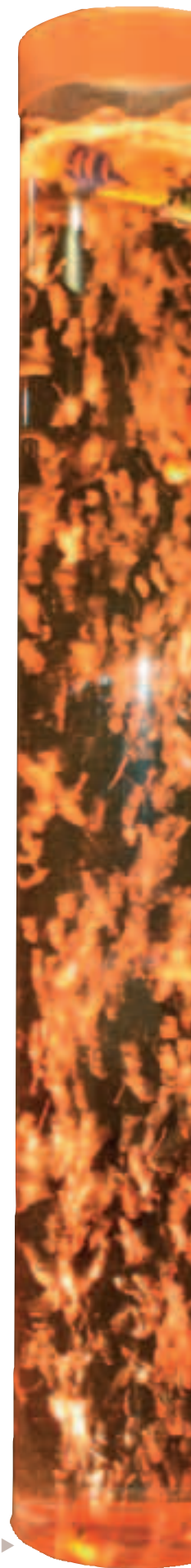
I det vita rummet går det att vila i en varm vattensäng, saccosäck, använda bolltäckor och sitta i en lövgunga. Det finns flera olika ljuskällor, bubblerör där besökaren kan styra färg och intensitet, ljusprickor som rör sig, projektor som visar bildspel och möjlighet att använda musik.

– Vissa rör sig i rummet, de letar prickarna eller följer med i bildspelet. Andra vilar, det är väldigt individuellt, säger Katarina och berättar att två personer med diagnosen utbrändhet besökte det vita rummet och kände stort lugn.

– De tyckte att de kunde vila i sig själva i upplevelsen och förklarade att det var skönt att inga som helst krav ställdes på dem.

I badrummet finns ett extra stort bubbelpadd och det är en möjlighet för besökarna att njuta av bad utan de intryck och den stress som finns på ett offentligt bad.

Handledarna på Händelseriket utför taktil stimule-

Interaktiva bollbadsrummet.

► ring vilket är mycket uppskattat.

– Vi har haft personer här som inte klarat av beröring men som gör det nu. Vi börjar med taktil massage utanpå kläderna och går sakta fram. Få kan uttrycka vad de känner med ord men vi märker hur de reagerar och här har även medföljaren en viktig roll.

Ovanför massagebänken finns ett citat med en mening sagd av en brukare som till en början inte klarade av beröring hud mot hud men som efter upprepade besök klarade av det: ”I min annars så grå och trista kropp strömmar blodet och värmer och jag känner ömhet”.

– Det många uttrycker som kommer hit är glädje men besöken har också en lugnande effekt, säger Katarina och berättar om två olika pojks erfarenheter av Händelseriket.

En av dem gick i särskolan och berättade att när han hade varit på besök så var

han så enormt trött efteråt. Men sedan piggnar han på sig allt mer och han var alltid piggare i skolan efter besöket på Händelseriket.

UPPLEVA TILLSAMMANS

En annan pojke med cp-skada och begåvningsnedsättning var mycket spänd och vaken på nätterna.

– Hans mamma har berättat att så lite som hon var uppe på nätterna med honom efter att han varit på Händelseriket har hon aldrig varit tidigare.

Även assistenterna uppskattar Händelseriket för egen del.

– Det blir någonting att göra tillsammans, en social händelse. En personlig assistent är hela tiden koncentrerad på brukaren. När de två kommer in i rummet får de en skön stund tillsammans.

Rummen bokas 45 minuter vilket innebär en effektiv tid på cirka 30

minuter. Besökaren har möjlighet att återkomma samma tid och dag under femveckors perioder. Det är utifrån medföljarens kunskaper om besökaren som man planerar det första besöket. Det är av största betydelse att det alltid finns ett uttalat syfte med besöken och att medföljaren är samma person och att uppföljning kontinuerligt görs så att tiden i rummet blir tryggt, stimulerande, givande och utvecklande. Medföljaren styr besökaren i så liten grad som möjligt. De ska finnas till hands och visa respekt för den funktionshindrades val av aktivitet.

Med neddragningar på många håll inom kommunala verksamheter är framtiden för Händelseriket oviss.

– När det ska sparas är vi inget undantag, säger Katarina, som naturligtvis hoppas att möjligheten att komma till Händelseriket ska finnas kvar. ■

Glädje
Struktur
Motivation
Sociala Relationer

För ungdomar
med behov av stöd

En mycket speciell skola...

Hos oss får alla ungdomar erfarenhet och kunskap som gör att de växer och blir mer självständiga i sina liv. Med tydlig struktur och kognitiva hjälpmedel ger vi våra ungdomar förutsättning att förstå och klara sin vardag.

- Livskunskap
- Ilskekontroll
- Social färdighetsträning

Vi erbjuder undervisning och boende enligt LSS och har kontinuerligt intag under året. Vi har öppet årets alla dagar. **Vi vill göra avtryck i våra ungdomars liv!**

www.salbohedskolan.se

SALBOHEDSKOLAN
AB SALBOHEDS GYMNASIESÄRSKOLA

t 0224-566 00

ÖKAD EFTERFRÅGAN på vissa insatser inom LSS

Text: Christer Jönsson

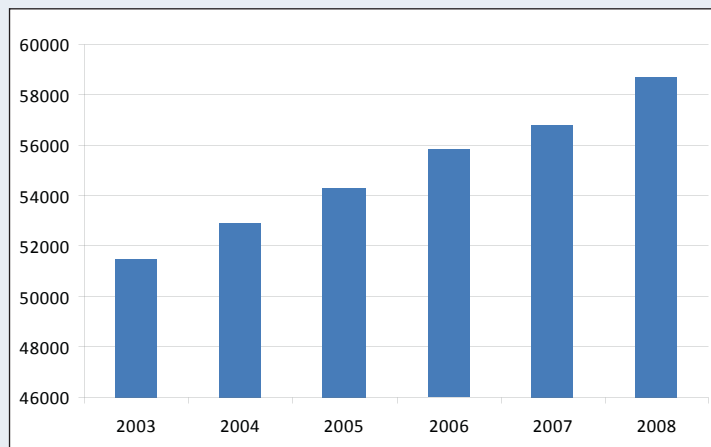
STATISTIK. Trenden är en ökad efterfrågan när det gäller vissa insatser inom LSS. Dessutom ökar andelen privat utförda insatser. Sammanställningen och analysen bygger på information från Sveriges officiella statistik, Natilos samt från egna intervjuer.

Det är framför allt insatserna boende för vuxna, daglig verksamhet samt insatsen

kontaktperson som har ökat under de senaste åren och som bedöms öka framöver.

En ökad konkurrensutsättning genom entreprenaddrift och i vissa kommuner ett ökat köp av enstaka platser har medfört en ökad andel privat verksamhet. Det som framöver kommer att påskynda en ökad andel privata utförare är lagen om valfrihetssystem LOV.

Antalet personer med insatser enligt LSS, exklusive insatsen råd och stöd

(Källa: Sveriges officiella statistik)

Under perioden 2003 till 2008 har antalet personer med insatser enligt LSS (exklusive insatsen råd och stöd) ökat med 7 200, från 51 500 år 2003 till 58 700 år 2008. Ser vi till utvecklingen i olika åldrar får vi följande tabell:

I absoluta tal är det gruppen 23-64 år som ökat mest, med 3 700 personer. I procentuell ökning handlar det om cirka 12 procent. Gruppen 0-22 år har ökat i antal med 2 700 personer, eller 16 procent. I åldersgruppen 65 år och äldre har antalet personer ökat med 800, eller 22 procent.

Antalet personer i olika insatser enligt LSS 2003-2008

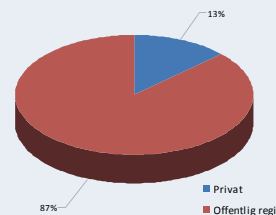
Insats:	Antal personer:					
	År 2003	År 2004	År 2005	År 2006	År 2007	År 2008
Råd och stöd	11 700	11 200	10 500	9 500	8 200	6 700
Personlig assistans	ca 4 000	3 900	3 600	3 700	3 300	3 500
Ledsagarservice	9 200	9 400	9 600	9 700	9 700	9 700
Kontaktperson	15 200	16 100	16 700	17 400	18 000	18 400
Avlösarservice	3 600	3 700	3 600	3 500	3 400	3 300
Korttidsvistelse	10 400	10 500	10 500	10 500	10 100	10 200
Korttidstillsyn	4 000	4 400	4 700	4 900	5 100	5 200
Boende, barn	1 300	1 300	1 200	1 200	1 300	1 400
Boende, vuxna	19 000	19 800	20 400	20 900	21 600	22 300
Daglig verksamhet	23 200	24 100	25 000	25 800	27 000	28 100

(Källa: Sveriges officiella statistik)

Ser vi till insatser så är det fyra områden som ökat, övriga ligger på ungefär samma nivå 2003 som 2008 eller har till och med minskat. Som framgår av tabellen är det daglig verksamhet, boende vuxna, korttidstillsyn och kontaktperson som har ökat.

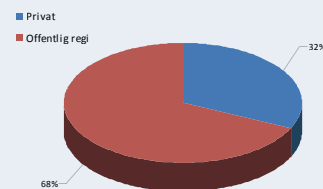
Regiform boende för vuxna med insatser enligt LSS

(Källa Sveriges officiella statistik, Natilos, egna intervjuer)
Andelen privata boenden för vuxna (bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna) uppgår till cirka 13 procent. Andelen i offentlig regi (kommunal) uppgår till cirka 87 procent.

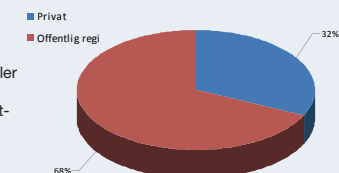
Regiform boenden för barn och ungdomar med insatser enligt LSS

(Källa Sveriges officiella statistik, Natilos, egna intervjuer)
Andelen privata boenden för barn (bostad med särskild service för barn eller ungdom som behöver bo utanför föräldrarhemmet) uppgår till cirka 32 procent. Andelen i offentlig regi (kommunal) uppgår till cirka 68 procent.

Regiform daglig verksamhet enligt LSS

(Källa Sveriges officiella statistik, Natilos, egna intervjuer)
Andelen privata utförare när det gäller insatsen daglig verksamhet uppgår till cirka 14 procent. Andelen i offentlig regi (kommunal) uppgår till cirka 86 procent.

Kerstin Karell
kerstin.karell@sjukvardsinformation.com

Välkommen att höra av dig med synpunkter på tidningen.
Kanske är det något speciellt ämne du vill att vi ska ta upp.

Vinn böcker

Böckerna som du kan vinna genom att delta i annospusslet nedan är Samtal med barn och ungdomar, Nära och Kära, Kontaktmannaskap i äldreomsorgen och Från idiot till medborgare.

Sommarlov?

Det har varit riktigt varmt ett par helger och på sitt sätt känns det som att sommaren redan är här. Men på riktigt kommer den först när skolan slutar, eller gör den verkligen det?

För våra barn, och många andra, är skolavslutningen inte lika med att de därefter kan vara hemma och springa barfota. Som det var för mig. Skolavslutningen var speciell, en tydlig markering att det var lov. Det var Du sommartid du kommer, Astrid Lindgrens sånger och ett tydligt hej då till skolgården och fröknar för en hel sommar.

Nu är det inte så. Inte för så många i alla fall. Skolavslutning innebär faktiskt bara att just skoldagarna är slut. I ett par, tre veckor efter och före skolperioden går våra barn på fritids. På samma skolgård, med samma kompisar och i stort sett samma personal.

Jag skulle gärna vilja ge dem en sådan sommar som jag hade många av när jag var liten. Ett riktigt sommarlov, alla veckor ledigt och umgänge med andra barn än de i skolan.

Men det är bara att inse att just nu i livet är det inte så. Jag har mina semesterveckor som alla andra och de ska spridas över hela året. Min man har sina och frågan är om vi ska ha dem tillsammans hela familjen eller om vi ska turas om att vara med barnen? I år har vi valt att vara hela familjen tillsammans hela tiden. Man klurar och har dåligt samvete. Men varför? Faktum är att barnen ser fram emot att "bara" gå på fritids och tycker att det ska bli jättekul.

Till hösten kommer fyra fräscha nummer av tidningen SiL men nu ser jag fram emot min semester. Ha en riktigt skön sommar!

Ett stort grattis till vinnarna av förra numrets annospussel! Ni får en bok med posten.

Lennart Hasselteg, Alingsås, Forsunda LSS AB, Norrköping, Pia Öhman, Upplands-Väsby, Petra Stojkovic, Knivsta, Elisabeth Lundén, Alingsås.

Annospussel

Vilka annonsörer döljer sig i figurerna?

1

2

3

4

5

Fyll i rätt sidnummer till rätt annons:

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 4

Figur 5

Namn:

Adress:

Postnr / ort:

Telefon:

Önskad bok vid vinst:

Texta tydligt!

1:a- 5:e pris

Periodens
utvalda böcker

Fyll i talongen här nedan och skicka eller faxa den senast 27/8 2009 till: "Tävling 4/09" Tidningen SiL, Tingsgatan 2, 827 32 Ljusdal. Fax: 0651-133 33.

Det går även bra att mejla svaren och nedan begärda uppgifter till kerstin.karell@sjukvardsinformation.com

- UVF - UPPLANDS VÅRDGIVARFÖRENING

info@uvf.se

Upplands Vårdgivarförening är en intresseförening för HVB-hem med verksamhet lokaliserad i Uppland. Föreningen bildades 1940 och har idag fjorton medlemmar;

Björntorp HVB-hem - Edebohemmet AB - Ekgården - Elmstahemmet AB
Gökans gård HVB-hem - HVB Dammen - Karbyhemmet - Lilla Hemmet
Texte HVB-hem - Trädgårdslunds HVB-hem - Vallbyhemmet HVB
Villa-Marma - Widbo HVB AB - Ängbyvägens HVB AB

Föreningens medlemmar bedriver HVB-verksamhet för män och kvinnor från 19 år och uppåt med olika typer av psykiska funktionshinder, vissa av HVB-hemmen arbetar även med dubbeldiagnoser.

Vi har inom föreningen totalt 140 vårdplatser.

På vår hemsida www.uvf.se, finns en uppdaterad information om lediga platser på de olika hemmen för att förenkla placeringsproceduren för uppdragsgivare.

Vi inom föreningen arbetar bl.a. med att öka och förbättra möjligheterna till en meningsfull och aktiv sysselsättning för de boende. Vi arbetar med utveckling och fördjupning av personalens arbetsmetoder genom erfarenhetsutbyte, metodutveckling samt gemensam utbildning. Vi vill verka för god miljö inom vårt intresseområde.

För mer information och kontakt, besök vår hemsida; www.uvf.se.

Upplands Vårdgivarförening

Professionell biståndshandläggning för psykiskt funktionshindrade

Stockholm 17-19 augusti

Arrangör: IQPC

Unga i utanförskap

Stockholm 18-19 augusti

Arrangör: Conductive

Fungerande boende och vardagsliv för äldre

Tylösand 25-26 augusti

Arrangör: Hälsoteknikalliansen, Region Halland, Hjälpmedelsinstitutet, SKL, SABO

Lean - för en kostnads-effektiv offentlig sektor

Stockholm 25-26 augusti

Arrangör: Conductive

Meningsfull vardag för personer med demenssjukdom

Stockholm 25-27 augusti

Arrangör: IQPC

Sexuella övergrepp mot barn och barnmisshandel

Stockholm 26-28 augusti

Arrangör: IQPC

Vårt gemensamma ansvar. Samverkan inom socialtjänsten kring familjer med barn som har funktionsnedsättning

Stockholm 31 augusti

Arrangör: Socialstyrelsen

Skötare och boendestödjare

Stockholm 31 aug - 2 sept

Arrangör: IQPC

Praktiskt behandlingsarbete till barn och ungdomar med psykisk ohälsa

Stockholm 31 aug - 2 sept

Arrangör: IQPC

Kvalitetssäkring inom äldreomsorgen

Stockholm 2-3 september

Arrangör: Conductive

Arbetstidslagen och effektiv verksamhet

Stockholm 3-4 september

Arrangör: Metodicum

Familjehemskonferens

Göteborg 9-11 september

Arrangör: Familjehemprojektet i Göteborg, Dalheimers hus

Placering av barn och unga

Stockholm 16-17 september

Arrangör: Conductive

Utbildning Hälsobokslut

Stockholm 15-16 september,

27-28 oktober, 1-2 december

Malmö 5-6 november,

Göteborg 19-20 november

Arrangör: Metodicum

Barnhälsovårdsforum 2009

Stockholm 22-23 september

Arrangör: CKU

Att leda i förändring

Stockholm 23-24 september

Arrangör: IBC Euroforum

Metodicum rehabdagar

Stockholm 24-25 september

Arrangör: Metodicum

Tvång i öppenvården

Stockholm 28-29 september

Arrangör: IQPC

Missbruk och samsjuklighet

Stockholm 29-30 september

Arrangör: Conductive

Demenssteam i Sverige - Konsten att lyckas med teamarbete

Göteborg 29 september

Arrangör: Svenska demenscentrum och Socialstyrelsen

FSS-dagarna

Västerås 30 sept - 2 okt

Arrangör: Föreningen

Sveriges Socialchefer

Rehabiliteringens lagar

Göteborg 5-6 oktober,

Malmö 12-13 november,

Umeå 17-18 november,

Stockholm 27-28 januari 2010

Arrangör: IQPC

Kuratorforum

Stockholm 5-7 oktober

Arrangör: IQPC

Funktionshinder i tiden 2009

Stockholm 6-7 oktober

Arrangör: Socialstyrelsen och SKL

Äldre & läkemedel

- hur gör vi?

Stockholm 14 oktober

Arrangör: Nestor FoU-center i samarbete med Stockholms läns landsting och Socialstyrelsen

Temautbildning/ Regionträff "Motivation - en påverkbar kraft?"

Uppsala 14 oktober

Arrangör: Sveriges Behandlingshem / Privo

Avveckling av personal? Hur nå framgång i motgång?

Stockholm 20-21 oktober

Arrangör: Metodicum

Det ska vara lätt att göra rätt - att bygga för kunskapsutveckling i socialtjänst- och hälso och sjukvård

Stockholm 27-28 oktober

Arrangör: SKL

Höstkonferens

Göteborg 5-6 november

Arrangör: Sveriges

Behandlingshem / Privo

Heldagskonferens om hemlöshet

Stockholm 17 november,

Göteborg 24 november,

Malmö 26 november

Arrangör: Socialstyrelsen

Utbildning Hälsa, ohälsa och lönsamheten

Stockholm 24-25 november

samt 8-9 december

Arrangör: Metodicum

NÄSTA NUMMER AV
SKANDINAVISK
SJUKVÅRDSINFORMATION

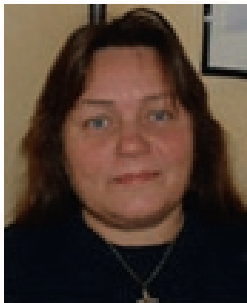
KOMMER DEN 14 SEPTEMBER
WWW.SJUKVARDSSINFORMATION.COM

Behandlingshem för kvinnor

www.munin.info

Gunilla Sandén, Föreståndare

Munin bedriver behandling för kvinnor med kemiskt beroende. Behandlingen bedrivs utifrån tolvstegsprogrammet verktyg och principer. Vår modell är utvecklad ur evidensbaserade verktyg, framförallt MI och "stages of change". Vårt behandlingsprogram är dessutom baserat på kvinnors problematik och deras könsspecifika behov.
MÅLGRUPP: 18 -25 år

PROBLEMATIK:

- Alkohol- och drogmissbruk
- Ätstörningar
- Sex- och relationsproblematik
- Självskadebeteende
- Kriminalitet

METODER:

- Tolvstegsprogrammet
- MI
- Licensierade grupp- och individutvecklingsverktyg
- ADDIS/ ADDIS Ung
- ASI/ ADAD
- ART
- KBT

BEHANDLINGSMÅL:

-Fas I 3-6 mån: Här bedrivs pedagogisk behandling efter ett omfattande veckoschema.
-Fas II 3-6 mån: Består av skola, praktik eller arbete. Klienten kanske dessutom behöver skuldsanera eller träna på ett socialt liv samtidigt som hon fördjupar sig i 12-stegsprogrammet.
-Fas III individuell tidsram: Efter fördjupad behandling bedrivs utslussvård, vi strukturerar klientens vardag utifrån dennes behov. Schemat består av sysselsättning, boende, eftervård och socialt nätverk.

KONTAKT

Kvinnobehandlingshemmet
Munin
Björkgränd 1
872 34 Kramfors

Tel: 0612 - 103 22
Fax: 0612 - 138 38
Epost: gunilla@munin.info

www.hugin.se.com

Lars Sandén Wang, Föreståndare

Hugin är en vårdkedja som innehåller primärbehandling, fördjupad behandling, utslussvård och eftervård för alkohol- och drogberoende. Vi arbetar med evidensbaserade metoder genom 12-stegsmodellen, MI, ART och "stages of change". Som diagnosverktyg använder vi ADDIS/ ADDIS Ung och som dokumentationsredskap ASI.

Primärbehandlingen är 3 - 6 månader lång och i denna fas arbetar klienten med steg 1 - 3 i tolvstegsprogrammet och veckovisa teman utifrån ett roterande schema.

Den fördjupade behandlingen pågår också i 3 - 6 månader. Här erbjuds klienterna att gå vidare i sitt tolvstegsarbete med särskild handledning i s.k. fjärdestegsarbete. Denna fas genomsyras av större individuell frihet och ansvar. Här integreras praktik eller studier i behandlingen.

Utslussboende erbjuds i samråd med klienten och placerande myndighet. Lösningarna är individuella.

Eftervård kan ofta erbjudas i den kommun klienten väljer att bosätta sig i, i Hugins egna regi eller i samarbete med annan institution. Här arbetar vi utifrån ett holistiskt perspektiv.

KONTAKT

Hugin Mansbehandling
Björkgränd 1
872 34 Kramfors

Tel: 0612 - 103 24
Fax: 0612 - 103 45
Epost: hugin@hugin.se.com

www.jaresta.se

Stenica Jozetic, Behandlingsansvarig

Höga Kusten Utbildning och Behandlingscenter AB är ett nystartat företag som bedriver verksamhet på Järesta Gård i Nordingrå i natursköna värdsarvet Höga kusten. I Nordingrå finns grundläggande samhällsservice som vårdcentral, ica, kyrka m.m.

På Järesta Gård finns unika möjligheter till individanpassad behandling utifrån ASI. Vi arbetar med evidensbaserad metod genom 12-stegsprogrammet, MI och "stages of change" och kompletterar detta med bland annat arbetsträning med arbetsledare, krimprogram, processveckor, återfallsinventering och återfallsprevention.

Ett tätt samarbete med Hugin Mansbehandling är grunden för behandlingen i Nordingrå. Det finns möjlighet för klienterna till växelvis vård på Hugin respektive Järesta Gård. Målgruppen för våra tjänster berör främst klienter med längre behandlingstid, upp till 12 månader.

KONTAKT

Järesta Gård
Järesta 110
870 30 Nordingrå

Tel: 0613 - 203 29
Fax: 0613 - 203 29
Epost: stenica@jaresta.se

Attendo

Vi behandlar alkohol- drog och spelberoende

Attendo Individ & Familj hjälper människor som är beroende av alkohol, narkotika, läkemedel eller spel. Vi har tre behandlingsenheter, en i Mälardalen utanför Surahammar och två i Småland. För att tillgodose mäns och kvinnors specifika behov i behandlingen har vi separata behandlingsenheter för män och kvinnor.

Attendo Individ & Familj arbetar både med missbruket och den underliggande personliga problematiken. För att kunna erbjuda en så individuell och flexibel behandling som möjligt kombinerar vi Tolvstegs-programmet med Craig Nakkens teorier om Beroendepersonligheten. Med dessa som grund använder vi oss även av andra terapier och program som är erkänt effektiva, exempelvis psykoterapi, Terence T Gorskis program för återfallsprevention och kognitiv beteendeterapi.

Ring oss på Attendo Individ & Familj: 0470 75 90 00. Ett samtal räcker.
Du kan också läsa mer om våra insatser på www.attendo.se/beroende.